

Auris College Leiden

Toeleiding naar Arbeid op de Praktijkstroom

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	2
2.	Aanleiding	3
3.	Opbouw van het onderwijsaanbod.....	4
3.1	Uitstroomprofielen en fasering.....	4
3.2	Instroom- en doorstroom binnen de profielen	5
3.2.1	Instroomcriteria	5
3.2.2	Doorstroomcriteria VMBO stroom.....	5
3.2.3	Doorstroomcriteria Praktijkstroom.....	6
4.	Wettelijke voorschriften Praktijkstroom.....	7
4.1	Algemeen	7
4.2	De 7 leergebieden	7
4.3	De leergebiedoverstijgende gebieden	7
4.4	Vorbereiding op arbeid	8
5.	Opbouw Praktijkstroom	9
5.1	Uitgangspunten Praktijkstroom	9
5.2	Kansrijke uitstroombestemmingen.....	10
5.3	Opbouw praktijkvorming Praktijkstroom.....	11
5.4	Lessentabel Praktijkstroom	12
5.5	Onderdelen praktijkvorming.....	14
5.6	Praktijkvakken Praktijkstroom	15
6.	Competentielij.....	17
6.1	Competenties en indicatoren Praktijkstroom	18
6.2	Beheersing en context binnen het profiel Arbeid	20
6.3	(Norm)indicatoren per praktijkvorm.....	21
6.4	Doorstroomcriteria binnen het profiel Arbeid	23
6.5	Beroepsoriëntatie en loopbaansturing	24
6.6	Belastbaarheid	25
7.	Procedure.....	26
7.1	Frequenties en beoordelaars	26
7.2	Invoering	26
8.	Resultaten	27
8.1	Verwerking van de resultaten en doelen	27
8.2	Relatie Indico met de SCOL	27
8.3	Relatie met het OPP	28
Bijlagen	29

1. Inleiding

Het Auris College Leiden is een regionale VSO school voor leerlingen van 12 tot 20 jaar en is onderdeel van de Koninklijke Auris Groep, een cluster 2 instelling. De cluster 2 school verzorgt onderwijs aan leerlingen die moeite hebben met horen of taal. De leerlingen hebben bijvoorbeeld problemen met het spreken en duidelijk maken wat zij bedoelen. Ook biedt het Auris College Leiden onderwijs aan leerlingen met een autistische stoornis waarbij communicatieproblemen voorop staan. Het Samenwerkingsverband VO 2801 wijst arrangementen aan leerlingen toe wanneer er een extra zorgbehoefte is. Dit kan zijn een licht arrangement, een medium arrangement of een intensief arrangement. Bij een licht arrangement ontvangt de leerling extra begeleiding in het regulier onderwijs. Bij een medium arrangement ontvangt de leerling in het regulier onderwijs ambulante begeleiding. Leerlingen met een intensief arrangement hebben een ondersteuningsbehoefte die niet in het regulier onderwijs geboden kan worden. Deze laatste groep leerlingen is aangewezen op cluster 2 onderwijs op het Auris College. De Koninklijke Auris Groep heeft 4 VSO vestigingen: Goes, Rotterdam, Utrecht en Leiden.

In deze notitie wordt ingegaan op het onderwijs zoals dat gegeven wordt op het Auris College Leiden in de Praktijkstroom. De Praktijkstroom is gericht op het toeleiden van haar leerlingen naar de reguliere arbeidsmarkt. De insteek is dat de beschreven opzet in deze notitie voor een belangrijk deel (80%) aansluit bij de doelgroep waarvoor het aanbod is ontwikkeld. Voor het overige deel zal altijd maatwerk noodzakelijk blijven.

Dit document is een dynamisch document. Het domein arbeidstoeleiding is landelijk erg in beweging. De school stemt haar onderwijs hierop af en verwerkt dat in deze notitie. Deze notitie is dan ook de basis van waaruit de Praktijkstroom vormgegeven wordt en fungeert als het ware als kapstok voor andere documenten met betrekking tot de arbeidstoeleiding.

2. Aanleiding

Leerlingen die het onderwijs volgen op Auris College Leiden, ACL in het kort, volgen onderwijs in het uitstroomprofiel dat toeleidt naar de arbeidsmarkt of naar vervolgonderwijs. Het profiel Arbeid wordt aangeboden binnen de Praktijkstroom. Het uitstroomprofiel Vervolgonderwijs wordt aangeboden in de VMBO stroom op TL, KBL en BBL niveau. De Praktijkstroom van het ACL, richt zich op arbeidstoeleiding. Aangezien de ontwikkelingen op het gebied van de sociale zekerheid sinds 1 januari 2015 zijn veranderd door onder meer de invoering van de Participatiewet¹ en de wijzigingen in de Wmo², is het noodzaak de leerlingen zo goed mogelijk voor te bereiden op de arbeidsmarkt. Door middel van praktijkvakken en stages worden leerlingen in het profiel Arbeid (Praktijkstroom) hierop voorbereid. Deze notitie beschrijft hoe de school het onderwijs op deze ontwikkelingen afstemt en welke consequenties dit heeft.

Participatiewet

Sinds 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. Met deze wet wil het kabinet bereiken dat mensen met een ziekte of handicap en mensen met een bijstandsuitkering die kunnen werken (en dus arbeidsvermogen hebben), sneller en gemakkelijker aan het werk gaan (participeren). De wet voegt meerdere wetten samen. Dit zijn de Wet Werk en Bijstand, de Wet Sociale Werkvoorziening en de Wajong. De Wajong (Wajong 2015) is sinds begin 2015 voor hen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn en dit valt onder de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). Naast een Wajong als loondeel, kunnen zij in aanmerking komen voor een vorm van dagbesteding als daginvulling. De leerling kan in de regel pas onder de Participatiewet of de Wmo vallen vanaf 18 jaar en als de leerling niet meer ingeschreven staat op school. Wanneer een leerling tussen de 16 en 18 jaar de school verlaat, kan hij of zij als nigger (niet-uitkeringsgerechtigde) ook onder de Participatiewet vallen³. Het onderscheid tussen het regime van de Participatiewet en de Wmo zit in de vraag of de leerling arbeidsvermogen heeft. Dit wordt door het UWV in opdracht van de gemeente ingeschat.

Alle leerlingen van de Praktijkstroom zullen op de arbeidsmarkt een vorm van ondersteuning nodig hebben. De vorm van ondersteuning en de mate waarin, verschilt per leerling. De ondersteuning wordt door de gemeente vormgegeven binnen het kader van de Participatiewet. De gemeente kijkt daarbij niet naar de vorderingen op het gebied van de kernvakken Nederlandse taal, rekenen/wiskunde of Engels, maar naar het arbeidsvermogen en vervolgens naar de loonwaarde op de werkplek. Het ACL speelt hierop in door de arbeidsvaardigheden in beeld te brengen van de leerlingen. Hierover in hoofdstuk 3 en 6 meer.

Voor toewijzing aan de Participatiewet of de Wmo (wel of geen arbeidsvermogen is het verschil) gaat het om vier vragen. Deze zijn gebaseerd op het 'Schattingsbesluit arbeidsongeschiktheidswetten'⁴. De vier vragen om te bepalen of iemand arbeidsvermogen heeft, zijn (dit is schematisch weergegeven in bijlage 1):

- a. De burger kan geen taak (de kleinste eenheid binnen een functie) uitvoeren in een arbeidsorganisatie;
- b. De burger beschikt niet over basale werknemersvaardigheden;
- c. De burger kan niet aaneengesloten werken gedurende ten minste een periode van een uur; of
- d. Is niet ten minste vier uur per dag belastbaar, tenzij hij ten minste twee uur per dag belastbaar is en in staat is per uur ten minste een bedrag te verdienen dat gelijk is aan het minimumloon per uur.

Vanuit de Participatiewet zijn de volgende regelingen beschikbaar ter ondersteuning van de werknemer en werkgever: voorzieningen op de werkplek (werkplaatsvoorzieningen), No Risk polis, beschut werk loonkostensubsidie, proefplaatsing, detachering, jobcoaching en komt de leerling in aanmerking voor een garantiebaan.

¹ Bron: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/participatiewet. Datum van raadplegen 14-09-2015.

² Bron: www.invoeringwmo.nl. Datum van raadplegen 14-09-2015.

³ Bron: http://www.samenvoordeklant.nl/sites/default/files/bestandsbijlage/niet_uitkeringsgerechtigde_schoolverlaters_van_het_vso_en_praktijk_onderwijs_0.pdf. Datum van raadplegen 11-12-2015.

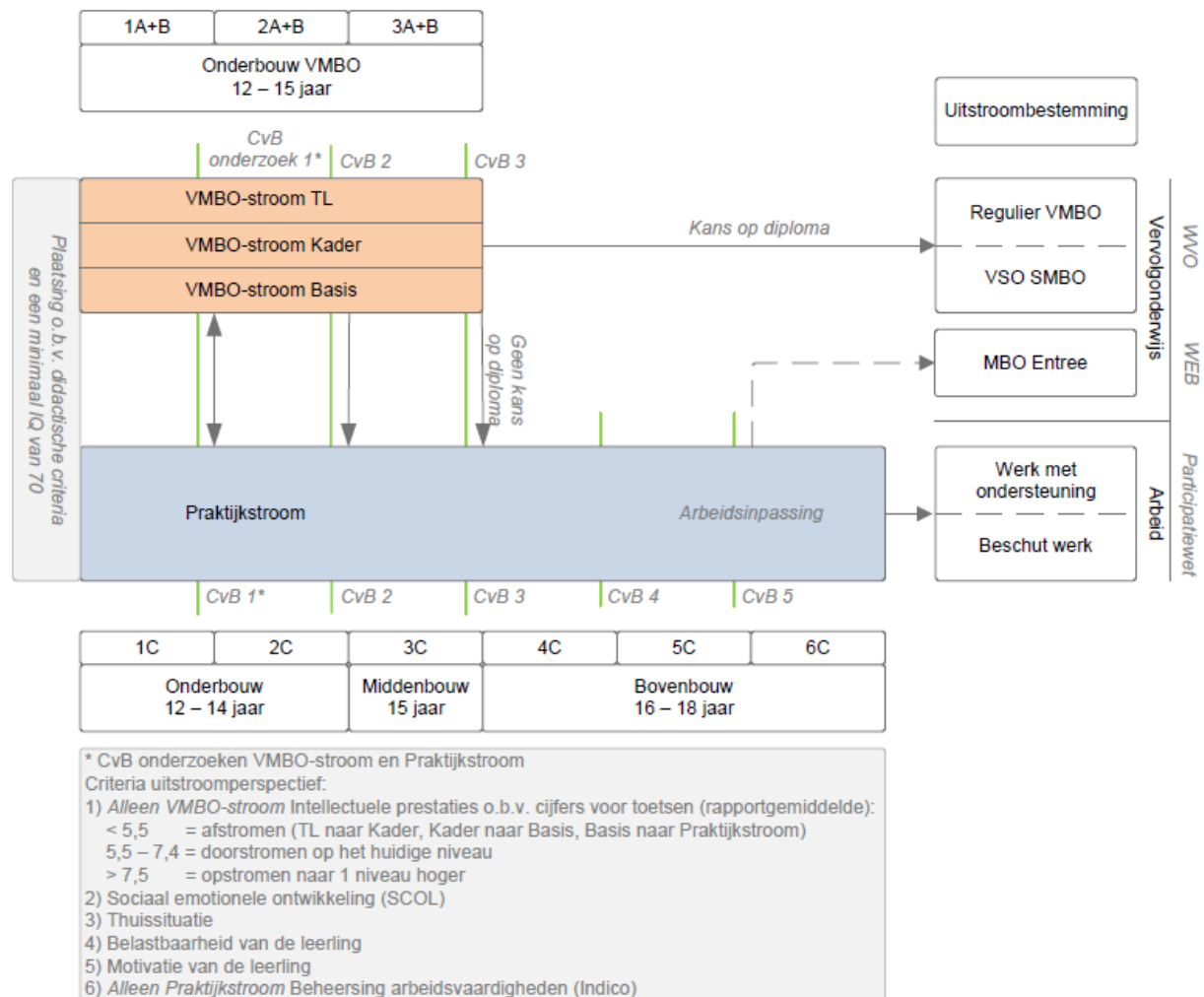
⁴ Bron: www.wetten.overheid.nl/BWBR0011478/geldigheidsdatum_14-09-2015. Artikel 1a. Datum van raadplegen 14-09-2015.

3. Opbouw van het onderwijsaanbod

3.1 Uitstroomprofielen en fasering

Leerlingen die het onderwijs volgen op Auris College Leiden, volgen onderwijs in het uitstroomprofiel dat toeleidt naar de arbeidsmarkt of naar vervolgonderwijs. Het profiel Arbeid wordt aangeboden binnen de Praktijkstroom. Het uitstroomprofiel Vervolgonderwijs wordt aangeboden in de VMBO stroom. De Praktijkstroom is een vijfjarige opleiding voor leerlingen die naast hun stoornis moeilijk kunnen leren. Wanneer een leerling nog geen plek heeft op de arbeidsmarkt, kan de leerling een 6^e leerjaar volgen. Leerlingen in de VMBO stroom worden in drie jaar voorbereid om de overstap te maken naar het 3^e jaar van het reguliere voortgezet onderwijs op VMBO niveau. Dit is schematisch weergegeven in schema 1.

Schema 1 Profielen op het Auris College Leiden

Afhankelijk van de mogelijkheden tot uitstroom, is de duur van het onderwijsprogramma in de Praktijkstroom verschillend. Dit heeft te maken met de arbeidsinpassing. Het streven is de leerling daadwerkelijk van school te laten gaan met een arbeidscontract (route werk). De eventuele ondersteuning wordt verzorgd door de school in samenwerking met het Werkbedrijf (eventueel gedelegeerd aan het gemeentelijke Werkgeversservicepunt) dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Participatiewet. Wanneer een leerling dermate veel ondersteuning nodig heeft op de werkplek dat dit niet van reguliere werkgevers verwacht kan worden, dan wordt de leerling overgedragen aan de gemeente zodat de leerling in een vorm van beschut werk kan instromen. Wanneer een

leerling geen arbeidsvermogen heeft, zal de leerling uitstromen naar een vorm van dagbesteding. Het uitstroomprofiel Dagbesteding wordt niet aangeboden op het ACL.

De Praktijkstroom geeft invulling aan het uitstroomprofiel Arbeidsmarktgericht. Dit profiel leidt leerlingen op voor werken op de reguliere arbeidsmarkt. Cognitief functioneren is ondergeschikt aan de vraag of de leerling kan en wil werken. Aan het einde van ieder leerjaar wordt een inschatting gemaakt van de mate van arbeidsvaardigheden. Dit doet de school op basis van de eerdergenoemde criteria 'Schattingsbesluit arbeidsongeschiktheidswetten' en de competentielijn zoals die in hoofdstuk 6 is weergegeven.

In het profiel Arbeid kunnen leerlingen tijdens de onderbouw soms doorstromen naar het reguliere Praktijkonderwijs. Incidenteel kan een leerling uitstromen naar de MBO Entreeopleiding (MBO 1 niveau). Aangezien beide uitstroommogelijkheden niet vaak voorkomen (door de cluster 2 problematiek van de leerlingen, zie hoofdstuk 1), zijn ze daarom niet in het schema weergegeven. Binnen de Entreeopleiding zijn twee varianten: De MBO Entreeopleiding met doorstroomrecht naar niveau 2 bij beheersing van referentieniveau 2F voor Nederlands en rekenen/wiskunde en de variant waarbij er een vakdiploma behaald kan worden voor de arbeidsvaardigheden, maar waarbij 2F niet beheerst wordt. In principe stromen leerlingen van de Praktijkstroom niet door naar de Entreeopleiding gericht op doorstroom naar niveau 2, aangezien deze leerlingen dan tijdens de schoolperiode de leerweg VMBO Basis zouden hebben kunnen volgen met als uitstroomniveau referentieniveau 2F. De MBO Entree vakopleiding lijkt beperkte toegevoegde waarde te hebben ten opzichte van het toeleiden naar de arbeidsmarkt vanuit de Praktijkstroom.

3.2 Instroom- en doorstroom binnen de profielen

Het ACL biedt uitsluitend de profielen Vervolgonderwijs en Arbeid aan. Het profiel Arbeid is bedoeld voor leerlingen die na de onderwijsperiode rechtstreeks doorstromen naar (beschut) werk. Dit betekent dat de leerlingen in staat moeten zijn om (relatief zelfstandig) arbeid te kunnen verrichten. Leerlingen die in staat zijn een volledig voortgezet onderwijs diploma te behalen, volgen het onderwijs in het profiel Vervolgonderwijs. Leerlingen waarvan verwacht wordt dat zij duurzaam geen arbeidsvermogen hebben of kunnen ontwikkelen (zie de criteria zoals die beschreven zijn onder a – d in hoofdstuk 2), horen niet in het profiel Arbeid, maar in het profiel Dagbesteding dat niet binnen het ACL wordt aangeboden.

3.2.1 Instroomcriteria

De scheidslijn tussen de profielen Vervolgonderwijs en Arbeid ligt bij een IQ van $\pm 80 - 85$ (om een representatief beeld te krijgen van het IQ, heeft het de voorkeur een non-verbale test te gebruiken zoals bijvoorbeeld de SON-R of de WISC-R). Leerlingen met een IQ hoger dan 80 kunnen instromen in het profiel Vervolgonderwijs (VMBO stroom). Leerlingen die instromen en een IQ hebben tussen 70 en 80, worden in het profiel Arbeid geplaatst. Leerlingen die een IQ lager hebben dan 70 worden op voorhand niet op het ACL geplaatst⁵.

De plaatsing in een profiel bij instroom is gebaseerd op de intelligentie van de leerling. De intelligentie wordt in combinatie bekeken met de Cito scores op begrijpend lezen en de belemmerende en bevorderende factoren. Ook bij tussentijdse instroom is het IQ (i.c.m. de cito en de + en – factoren) leidend voor toekenning aan een uitstroomprofiel.

3.2.2 Doorstroomcriteria VMBO stroom

Per schooljaar wordt bepaald of een leerling voldoende voortgang heeft geboekt om het vervolg van het profiel naar verwachting succesvol te kunnen afronden. Dit wordt bepaald op basis van het rapportgemiddelde van de leerling. De commissie voor de begeleiding (CvB) bepaalt of een leerling doorstroomt naar de volgende klas op het zelfde niveau/leerweg, of de leerling opstroomt naar een niveau hoger of afstroomt naar een niveau lager. Binnen de VMBO stroom zijn de doorstroomcriteria:

⁵ Bron: <http://www.simea.nl/vereniging/deelprotocollen/22-01-10-deeldocument-gedragskundigen-2-.pdf> datum 20-11-2015

- 1) Intellectuele prestaties op basis van cijfers voor toetsen (rapportgemiddelde):
 - Rapportgemiddelde < 5,5 = afstromen (TL naar Kader, Kader naar Basis, Basis naar Praktijkstroom)
 - Rapportgemiddelde 5,5 – 7,4 = doorstromen op het huidige niveau
 - Rapportgemiddelde > 7,5 = opstromen naar 1 niveau hoger
- 2) Sociaal emotionele ontwikkeling (SCOL)
- 3) Thuisituatie
- 4) Belastbaarheid van de leerling
- 5) Motivatie van de leerling

3.2.3 Doorstroomcriteria Praktijkstroom

Aangezien er wettelijk geen doorstroomcriteria beschreven zijn voor het profiel Arbeid, heeft het ACL dit zelf bepaald. Binnen de Praktijkstroom is de primaire doelstelling het toeleiden naar de arbeidsmarkt zodat leerlingen daar kunnen functioneren. Het niveau op de kernvakken Nederlands, rekenen en Engels is daarmee niet bepalend voor de doorstroming, uitsluitend de arbeidsvaardigheden van de leerling worden als criteria gehanteerd. Wel worden voor de kernvakken en overige leergebieden streefniveaus gehanteerd om de opbrengsten en voortgang van de leerlingen in beeld te brengen. Twee keer per leerjaar worden de arbeidsvaardigheden van de leerlingen in kaart gebracht en wordt uitsluitend op basis van dit criterium bepaald of een leerling doorstroomt binnen het profiel. De doorstroomcriteria Arbeidsvaardigheden zijn beschreven in hoofdstuk 6 'Competentielijn'.

Het profiel Arbeid is gericht op het ontwikkelen en inzichtelijk maken van de arbeidsvaardigheden. Leerlingen in het profiel Arbeid waarvan tijdens of na de onderbouw wordt ingeschat dat zij onvoldoende arbeidsvermogen bezitten voor reguliere arbeid met ondersteuning, stromen uit naar beschut werk. Wanneer blijkt dat de leerling ook hier onvoldoende arbeidsvaardigheden bezit en niet lijkt te kunnen ontwikkelen, dan stroomt de leerling af naar het profiel Dagbesteding. Dit betekent eveneens uitstroom naar een zml school. Opstromen van het profiel naar het profiel Vervolgonderwijs kan ook. Dit zal echter sporadisch plaatsvinden aangezien de school de leerlingen zo hoog mogelijk inschaalt en de leerling mogelijk geen volledig VO diploma kan behalen gezien de leerachterstand. Ook is het mogelijk dat Praktijkstroomleerlingen op een bepaald leergebied de stof van de VMBO stroom krijgt aangeboden of deze lessen in de VMBO stroom mag volgen (differentiatie per vak).

4. Wettelijke voorschriften Praktijkstroom

4.1 Algemeen

In onderstaand overzicht is weergegeven aan welke kerndoelen (zie bijlage 2) het onderwijsprogramma binnen het uitstroomprofiel Arbeid wettelijk invulling moet geven. De Praktijkstroom van het ACL heeft voor de verschillende leergebieden het leerstofaanbod inclusief groepsplannen beschreven. In bijlage 3 zijn de groepsplannen/leerstofoverzichten voor de kernvakken weergegeven. In bijlage 4 voor de leergebieden mens en maatschappij, mens, natuur en techniek en de leergebiedoverstijgende aspecten.

Tabel 1 Wettelijk bepaalde leergebieden profiel Arbeid

Leergebieden uitstroomprofiel Arbeid	
7 leergebieden <ul style="list-style-type: none"> - Nederlandse taal en communicatie - Rekenen en wiskunde - Engels - Mens en maatschappij - Mens, natuur en techniek - Culturele oriëntatie en creatieve expressie - Sport en bewegen 	Leergebiedoverstijgende kerndoelen <ul style="list-style-type: none"> - Leren leren - Leren taken uitvoeren - Leren functioneren in sociale situaties - Ontwikkelen van een persoonlijk ontwikkelperspectief
	Voorbereiding op arbeid <ul style="list-style-type: none"> - Loopbaanoriëntatie - Loopbaansturing - Algemene werknemersvaardigheden - Vakspecifieke vaardigheden

4.2 De 7 leergebieden

De vakken 'Nederlandse taal en communicatie', 'rekenen en wiskunde' en 'Engels' betreffen voornamelijk de cognitieve ontwikkeling van leerlingen. De leergebieden 'mens & maatschappij' en 'mens, natuur & techniek' dienen vooral de ontwikkeling van de leerling in termen van maatschappelijke redzaamheid in de domeinen wonen en burgerschap. De vakken 'culturele oriëntatie & creatieve expressie' en 'bewegen en sport' helpen de leerlingen bij de invulling van hun vrije tijd in het maatschappelijk verkeer.

De kernvakken zijn Nederlandse taal en communicatie, rekenen/wiskunde en Engels. Leerlingen in het profiel Arbeid moeten er naar streven referentieniveau 1F te beheersen voor Nederlands en rekenen/wiskunde. Voor Engels geldt niveau A1. De referentieniveaus in het profiel Arbeid zijn streefniveaus en geen verplichte beheersingsniveaus⁶.

Overzichten van de kerndoelen, het leerstofaanbod en de groepsplannen voor 'Nederlandse taal en communicatie', 'rekenen en wiskunde', 'Engels', 'mens en maatschappij' en 'mens, natuur en techniek' zijn opgenomen in respectievelijk bijlage 2, 3 en 4. De groepsplannen en de koppelingen met de diverse kerndoelen zijn beschreven in de bijbehorende verantwoordingsdocumenten.

4.3 De leergebiedoverstijgende gebieden

Naast de leergebieden moet binnen het vso in alle profielen aan leergebiedoverstijgende aspecten worden gewerkt. Deze omvatten:

- Leren leren;
- Leren taken uitvoeren;
- Leren functioneren in sociale situaties;
- Ontwikkelen van een persoonlijk toekomstperspectief.

⁶ Bron: file:///C:/Users/user/Downloads/2.5517.436_20Bouwstenen_20Uitstroomprofiel_20Arbeidsmarkt__web.pdf. Datum van raadplegen 15-09-2015.

Op het gebied van sociale vaardigheden komen er tijdens de lessen die gericht zijn op de sociaal emotionele ontwikkeling, leergebiedoverstijgende aspecten aan bod die betrekking hebben op 'het functioneren in sociale situaties'. Er wordt gewerkt aan sociale aspecten in de breedste zin van het woord. De ontwikkeling op deze competenties vraagt van de vso leerlingen extra aandacht. Op het gebied van 'leren leren' staat voornamelijk centraal het leren nemen van medeverantwoordelijk voor het eigen leerproces en actief werken aan de eigen ontwikkeling. Op het gebied van 'leren taken uitvoeren' staat voornamelijk het zo zelfstandig mogelijk en planmatig uitvoeren van taken en hier zo nodig hulp bij te vragen centraal. Zelfredzaamheid is hierin een zeer belangrijk aspect. Met betrekking tot het 'ontwikkelen van een persoonlijk toekomstperspectief', wordt de leerling zich bewust (gemaakt) van zijn of haar mogelijkheden en beperkingen. Het ontwikkelen van een positief zelfbeeld en een realistische kijk op eigen toekomstmogelijkheden zijn hierbij cruciaal. Het CvB onderzoek in het derde jaar, de beroepskeuze test en het mentorgesprek zijn hierin een belangrijke elementen. Tijdens het mentorgesprek op school wordt de leerling begeleid bij het reflecteren op datgene wat in de praktijk en op de stage ervaren en meegemaakt is. De ervaringen en de reflectie daarop worden besproken en geduid en eventueel worden vaardigheden extra geoefend. In de Praktijkstroom worden de leergebiedoverstijgende aspecten daarnaast integraal geoefend tijdens de theorie en praktijklessen aangezien deze aspecten verweven zitten in goed werknemerschap.

4.4 Voorbereiding op arbeid

Het laatste verplichte onderdeel betreft het cruciale leergebied 'Voorbereiding op arbeid'. In dit leergebied zijn verplichte kerndoelen benoemd op 4 terreinen:

- Loopbaanoriëntatie
- Loopbaansturing
- Algemene werknemersvaardigheden
- Vakspecifieke vaardigheden

'Loopbaanoriëntatie' wordt praktisch toegepast door leerlingen zich tijdens de praktijklessen in de praktische sectoren te laten oriënteren op de sectoren 'Zorg en welzijn', 'Economie', 'Groen' en 'Techniek'. In de theoretische kernen wordt dat ondersteund met aandacht voor werk, werkomstandigheden en verschillende beroepen. Tevens komen daar elementen die van belang zijn voor 'het sturen van de loopbaan' (CV, solliciteren, etc.) aan de orde.

'Algemene competenties' en 'specifieke beroepsvaardigheden' worden geoefend binnen de praktijklessen, de leerwerkplekken (LWP) en tijdens de Lessen op locatie (LOL) en de stage. De opbouw van de praktijklessen en de stages is in §5.3 schematisch weergegeven.

5. Opbouw Praktijkstroom

Het eindniveau van de basisberoepsgerichte leerweg in het VMBO op de kernvakken is referentieniveau 2F. Het eindniveau van de MBO-entreeopleiding en het benodigde instroomniveau op MBO-niveau 2 is eveneens referentieniveau 2F. De leerlingen van de Praktijkstroom zullen dit niet behalen. Daarnaast is de ondersteuningsbehoefte van een cluster 2 leerling groter dan op het Praktijkonderwijs geboden kan worden. Om deze reden is het onderwijs binnen de Praktijkstroom meestal eindonderwijs. Na de school zullen zij uitstromen naar de arbeidsmarkt. De Praktijkstroom is echter geen beroepsopleider zoals het MBO dat is. De school leidt de leerlingen op tot goede werknemers. Dit opleiden doet de school op basis van een competentielijn, de Indico (Indicatoren en competenties). De Indico (competentielijn voorbereiding op arbeid) beschrijft de competenties met daarbinnen meetbare indicatoren die een leerling moet beheersen op de arbeidsmarkt. Deze competenties en indicatoren zijn van toepassing op alle werkplekken. Dit wordt nader toegelicht in hoofdstuk 6. De (beroeps)specifieke vaardigheden worden daar waar mogelijk en gewenst aangeboden op de werkplek/stageplek. De branche gerichte cursussen zullen daar waar nodig en mogelijk ingezet worden in de school en tijdens de stages. Branche erkende certificaten vergroten de aantrekkelijkheid van de leerling op de arbeidsmarkt.

5.1 Uitgangspunten Praktijkstroom

In deze paragraaf worden de uitgangspunten van de Praktijkstroom in relatie tot arbeidstoeleiding en de bijbehorende consequenties beschreven.

Uitgangspunt 1: Alle leerlingen die de school verlaten, hebben een passende vervolgbestemming.

Consequentie: Het onderwijs stopt op het moment dat de leerling in kan stromen op de vervolgplek. Dit kan variëren van 18 jaar (de regelingen vanuit de Participatiewet zijn dan mogelijk) tot en met uiterlijk 20 jaar. De school heeft daarom inzicht nodig in de uitstroombestemmingen die mogelijk zijn. Het kan voorkomen dat een leerling voor zijn of haar 18^e verjaardag uitstroomt. Dit is echter een uitzondering.

Uitgangspunt 2: Het onderwijs op de school sluit aan op de vraag van de regionale arbeidsmarkt en staat in het teken van participatie op de uitstroombestemming.

Consequentie: Het onderwijs volgt de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en verwerkt dit waar nodig in het onderwijs. Het onderwijs is planmatig en gericht op opbrengsten en is uitstroomgericht. Kenmerkend van uitstroomgericht onderwijs is dat de instroomeisen van de vervolgbestemming, de minimale uitstroomeisen zijn van het onderwijs. Het uitstroomniveau is dus minimaal even hoog als het instroomniveau van de vervolgbestemming (uitstroomniveau school \geq instroomeisen werkplek).

De school streeft er naar iedere leerling op het hoogst haalbare niveau in te schalen. Om het onderwijs aan te laten sluiten op de uitstroombestemming, zijn twee zaken cruciaal:

- De kansrijke uitstroombestemmingen en de instroomeisen moeten bekend zijn bij de school;
- Het onderwijs dient volledig gericht te zijn op toeleiding naar de uitstroombestemming.

Uitgangspunt 3: De school heeft kennis van de regionale arbeidsmarkt en werkt hier nauw mee samen.

Consequentie: De school kent de vervolgbestemmingen (regionale kansrijke beroepen) en de verschillende instroomeisen en stemt het onderwijs hierop af.

Uitgangspunt 4: De stagelijn van de Praktijkstroom is gericht op het trainen van de benodigde competenties en vaardigheden om op de uitstroombestemming te functioneren.

Consequentie: De stagelijn heeft een duidelijk opbouw en opzet. Per fase zijn competenties beschreven die de leerling in bepaalde mate dient te beheersen.

5.2 Kansrijke uitstroombestemmingen

Het onderwijs in de Praktijklessen (PL), de Leerwerplekken (LWP) en de Lessen op locatie (LOL) en de branches vinden plaats in de school en zijn gericht op de algemene (werknemers)vaardigheden. Om leerlingen echter in een contextrijke leeromgeving tot ontwikkeling te brengen, biedt de Praktijkstroom diverse branches/sectoren aan. Deze sectoren zijn afgestemd op de regionale kansrijke beroepen. Op basis van de arbeidsmarktinformatie die voorhanden is bij het UWV en het S-BB (stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven) en de ervaring van de personeelsleden van de school, zijn de volgende kansrijke uitstroomsectoren benoemd met de branche gerichte cursussen.

Tabel 2 Kansrijke sectoren uitstroomprofiel Arbeid

Profiel Arbeid		
Sector Zorg en welzijn		
Aanbod	Materiaal algemeen	Branche gerichte cursus
Schoonmaak	WerkPortfolio	SVS Schoonmaken in de praktijk traditioneel
Horeca	WerkPortfolio	KPC Werken in de keuken
Opleiding woonhulp gehandicaptenzorg ⁷		Calibris Opleiding woonhulp gehandicaptenzorg
Sector Economie		
Aanbod	Materiaal algemeen	Branche gerichte cursus
Winkelmedewerker		Kiem Winkelmedewerker
Werken aan de ontvangstbalie		Kiem Werken aan de ontvangstbalie
Beheren schoolmagazijn		Kiem Beheren van het schoolmagazijn
Sector Groen		
Aanbod	Materiaal algemeen	Branche gerichte cursus
Onderhoud plantsoen	Doen in groen	Bladblazer, motorische maaimachine en heggenschaar
Werken met bloemen		Werken met bloemen entreeschool Wellantcollege
Sector Techniek		
Aanbod	Materiaal algemeen	Branche gerichte cursus
VCA		SIWOV VCA

Het niveau van deze kansrijke beroepen is onder of op het assistentenniveau. Het assistentenniveau staat gelijk aan de entreeopleiding MBO (dit is mbo-niveau 1). Voor leerlingen in het profiel Arbeid wordt ervan uitgegaan dat deze niet in staat zijn een volledig VO-diploma te halen. Dit kan enerzijds door de cognitieve vermogens zijn of anderzijds door een substantiële leerachterstand waardoor een volledig diploma behalen niet tot de mogelijkheden behoort. Voor deze leerlingen geldt dat zij binnen het VMBO niet in staat zijn referentieniveau 2F voor Nederlands en Rekenen/wiskunde te behalen. Aangezien dit eveneens het eindniveau van de entreeopleiding is om door te kunnen stromen naar mbo-2, is de verwachting dat deze leerlingen ook dit niveau niet zullen halen. Dit is de reden dat de leerlingen in het profiel Arbeid rechtstreeks naar de arbeidsmarkt toegeleid worden en maar een enkeling doorstroomt naar het mbo.

⁷ Bron: <http://www.kennispleingehandicaptensector.nl/docs/KNP/KNP%20GS/Transitie/calibris-fl-woonhulp-gehandicaptenzorg.pdf> datum 20-11-2015

Bij al deze sectoren zijn de algemene werknemersvaardigheden doorslaggevend. Daar bovenop komen de vakspecifieke vaardigheden. Deze zijn afhankelijk van de sector/branche. Op basis van de baankansen is gekozen voor een aantal praktijkrichtingen die aangeboden worden. Techniek is in principe geen kansrijk beroep voor de leerlingen binnen het de Praktijkstroom. Aangezien er echter wel gewerkt dient te worden aan de kerndoelen Mens, natuur en techniek, biedt de school dit aan.

5.3 Opbouw praktijkvorming Praktijkstroom

De opbouw van de praktijkvorming binnen de Praktijkstroom kent verschillende onderdelen (zie afbeelding 2).

Afbeelding 2 Opbouw voorbereiding op arbeid op de Praktijkstroom

		1C	2C	3C	4C	5C	6C
		Onderbouw 12 – 14 jaar		Middenbouw 15 jaar	Bovenbouw 16 – 18 jaar		
Voorbereiding op arbeid binnen de Praktijkstroom	Focus	Zelfstandigheid en zelfredzaamheid		Burgerschap	Arbeidsvaardigheden		
	Rol	Leerling als leerling		Leerling als burger	Leerling als werknemer		
	Uitstroomsectoren	De leerling volgt onderwijs in de sectoren: - Zorg en welzijn - Economie - Techniek - Groen			De leerling kiest voor 1 uitstroomsector: - Zorg en welzijn - Economie - Techniek - Groen		
	Praktijkvorming	Praktijklessen Techniek Koken Informatica Zedemo		Groen Verzorging Informatica	Koken	Balie Schoonmaak	VCA Groen
		Leerwerkplekken		LOL *	Zelfstandig externe stage		

Zoals in afbeelding 2 te zien is, staan de eerste twee leerjaren voornamelijk in het teken van zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Vanaf het derde leerjaar ligt de focus op burgerschap en vanaf de bovenbouw op het werknemerschap. Deze stadia worden ondersteund door verschillende praktijkvormen.

Tabel 3 toont het overzicht per praktijkvorm over het doel, de focus en waar de praktijkvorm plaatsvindt.

Tabel 3 Uitleg praktijkvorming profiel Arbeid

Praktijkvorming Arbeid	Jaar	Doel	Focus	Locatie
Praktijklessen (PL)	1 – 3	Aanleren algemene werknemersvaardigheden	Vergroten zelfstandigheid en zelfredzaamheid	In en buiten de school
Leerwerkplekken (LWP) <i>Toepassing van de praktijklessen</i>	1 – 2	Aanleren algemene werknemersvaardigheden	Vergroten zelfstandigheid en zelfredzaamheid	In de school
Lessen op locatie (LOL)	3	Aanleren algemene en vakspecifieke werknemersvaardigheden	Werknemerschap en burgerschap	In en buiten de school (afhankelijk van het praktijkvak)
Branche gerichte cursussen (BGC)	4 – 6	Aanleren vakspecifieke werknemersvaardigheden	Werknemerschap	In de school of het bedrijf
Stage (ZES)	4 – 6	Aanleren algemene en vakspecifieke werknemersvaardigheden	Werknemerschap en burgerschap	In het bedrijf

5.4 Lessentabel Praktijkstroom

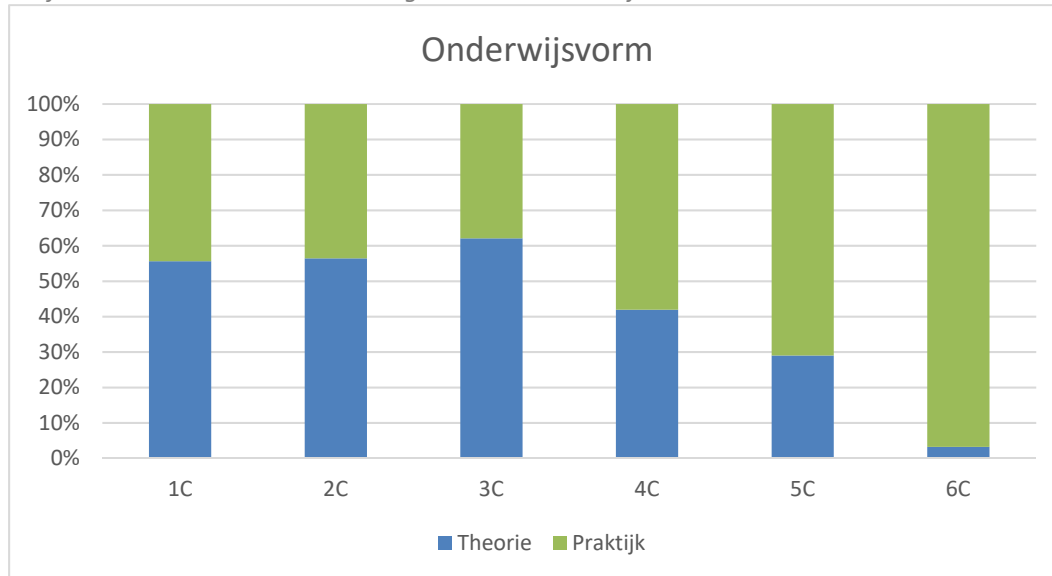
Om leerlingen optimaal voor te bereiden op de uitstroombestemming (werk of beschut werk), is het noodzakelijk keuzes te maken van waar de aandacht in het lesaanbod naar uitgaat. Het totale onderwijsaanbod dient gericht te zijn op de uitstroombestemming. Per onderwijsfase ligt het accent in meer of mindere mate op theorieonderwijs of praktijkvorming. In tabel 4 is inzichtelijk gemaakt waar de tijd aan besteed wordt op weekbasis (1.013 klokuren per jaar uitgaande van 39,22 lesweken). Dit is een verkorte weergave van de volledige lessentabel. De volledige lessentabel is opgenomen in bijlage 5. Op basis van de lessentabel is in een grafiek grafisch weergegeven hoe de verhouding per leerjaar is tussen de theorie, de praktijk, sport en de leergebiedoverstijgende kerndoelen (LGO). In het profiel Arbeid komt de aandacht steeds meer te liggen op praktijkvorming. De tijd die besteed wordt aan theorie onderwijs, de leergebiedoverstijgende kerndoelen en sport nemen in het profiel Arbeid af. Dit is logisch aangezien dit profiel toe leiden naar werken.

Tabel 4 Lessentabel Praktijkstroom

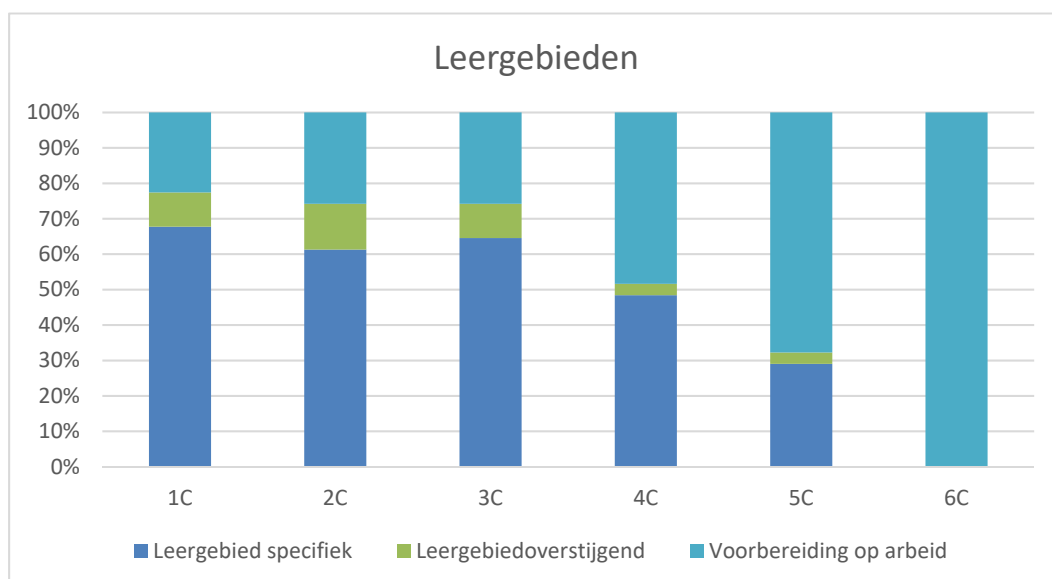
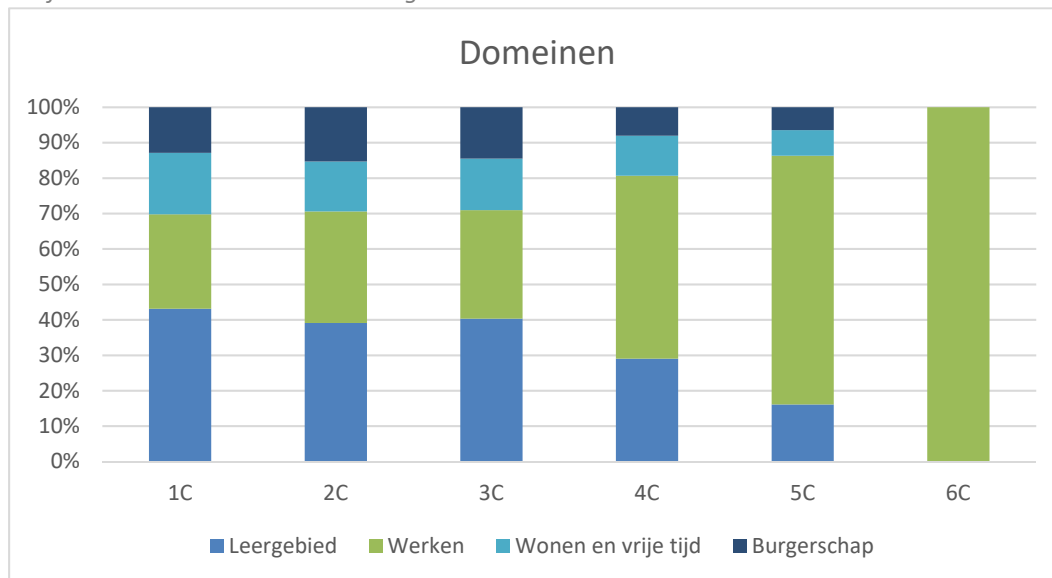
<i>Lesduur 50 minuten</i>	1C	2C	3C	4C	5C	6C
Vakomschrijving	Lesuren	Lesuren	Lesuren	Lesuren	Lesuren	Lesuren
Nederlandse taal en communicatie	7,00	7,00	7,00	5,50	2,50	0,00
Engels	1,00	1,00	1,00			
Rekenen/wiskunde	4,00	4,00	4,00	2,50	2,50	0,00
Mens & Maatschappij	2,50	2,50	2,00	1,00	1,00	0,00
Mens, Natuur & Techniek	1,50	2,50	4,00	4,00	2,00	0,00
Culturele oriëntatie en creatieve expressie	3,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bewegen en sport	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	
Leergebiedoverstijgende aspecten (LGO)	3,00	4,00	3,00	1,00	1,00	
Vorbereiding op arbeid: Theoretisch				1,00	1,00	
Vorbereiding op arbeid: Praktijklessen	6,00	6,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vorbereiding op arbeid: Stages en branche cursussen	1,00	2,00	8,00	14,00	20,00	31,00
Totaal lesuren per week	31,00	31,00	31,00	31,00	31,00	31,00
Totaal klokuren per week	25,83	25,83	25,83	25,83	25,83	25,83
Totaal klokuren per jaar	1.013	1.013	1.013	1.013	1.013	1.013

* ZeDeMo en branche gerichte cursussen vinden plaats tijdens andere lessen, behalve in jaar 6

Grafiek 1 Schematische weergave van de onderwijsvorm

Grafiek 2 Schematische weergave van de domeinen

Grafiek 3 Schematische weergave van de leergebieden

5.5 Onderdelen praktijkvorming

De school biedt 4 sectoren aan die aansluiten bij de kansrijke beroepen in de regio van de school. De praktijkvakken zijn in de onderbouw (leerjaar 1 en 2) gericht op het vergroten van de zelfstandigheid en de zelfredzaamheid en ter oriëntatie op de sectoren. Alle leerlingen volgen onderwijs in deze sectoren. Aan het einde van het 3e jaar maken alle leerlingen een keuze voor één sector. De keuze wordt gebaseerd op de wensen van de leerling en zijn of haar ouders, de competenties van de leerling en de mate van inzetbaarheid. Dit wordt verder toegelicht in hoofdstuk 6 'Competentielijlijn'. Zoals in de opbouw van de praktijkvorming te zien is (zie afbeelding 2), worden er per fase andere onderdelen aangeboden. De verschillende onderdelen worden hier uitgelegd.

Praktijklessen (PL)

De praktijklessen hebben tot doel om de leerlingen algemene werknemersvaardigheden aan te leren en zijn daarnaast gericht op het vergroten van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Naast de kerndoelen die betrekking hebben op arbeid, worden hier kerndoelen uit het domein Mens, natuur en techniek behandeld zoals persoonlijke hygiëne en hygiënisch handelen in de woon-, werk- en leefomgeving en het kunnen uitvoeren van eenvoudige technische handelingen. De praktijklessen vinden plaats in leerjaar 1 en 2 en worden aangevuld met ZeDeMO. ZeDeMo traint bij de leerling de motorische handvaardigheden (nodig voor de zelfredzaamheid en het verrichten van arbeid), de arbeidsvaardigheden (zoals doorzettingsvermogen en taakgerichtheid) en bevordert goed werknemerschap door het samenwerken en het stellen van hulpvragen te bevorderen en het nemen van verantwoordelijkheid.

Leerwerkplekken (LWP)

Wat de leerlingen leren tijdens de praktijklessen, dat passen zij toe tijdens de Leerwerkplekken op school. De leerwerkplekken hebben tot doel het trainen van algemene werknemersvaardigheden die tijdens de praktijklessen zijn aangeleerd. Tijdens de praktijklessen worden algemene werknemersvaardigheden aangeleerd, tijdens de LWP kunnen de leerlingen hiermee oefenen door ze daadwerkelijk in te zetten. De LWP hebben wel relatie met de competenties, maar is niet rechtstreeks een afspiegeling van de kansrijke beroepen. De LWP vinden plaats in de leerjaren 1 en 2 op de schoollocatie.

Lessen op locatie (LoL)

De Lessen op locatie zijn een voortzetten van de Leerwerkplekken en hebben, net als de LWP, tot doel het trainen van algemene werknemersvaardigheden. Voor de leerling is de locatie nieuw en of de begeleidende leerkracht. Dit vindt plaats op de eigen school of een andere school (De Thermiek of De Korte Vlietschool) of binnen een bedrijf en wordt begeleid door personeel van de desbetreffende school. Wanneer het op het ACL plaatsvindt, dan wordt het begeleid door een leerkracht van één van de andere scholen. De begeleider van school bezoekt regelmatig de locatie. De opdrachten voor de leerlingen worden gegeven door de ontvangende school. De LoL vindt plaats in leerjaar 3.

Branche gerichte cursussen

Waar de praktijklessen een algemeen vormend karakter hebben, worden de branche gerichte cursussen ingezet om vakspecifieke vaardigheden te leren. De leerling wordt daardoor voorbereid op het assisteren binnen een arbeidsorganisatie. Door de branchecursus wordt de aantrekkelijkheid van de leerling op de arbeidsmarkt vergroot. Dit vindt plaats vanaf het 4e leerjaar. De leerling heeft dan een keus voor één sector gemaakt.

Zelfstandig externe stage (ZES)

Wanneer een leerling de benodigde competenties van de LoL beheerst, kan de leerling een zelfstandige externe stage gaan lopen. Dit is in de regel vanaf het 4e leerjaar. Dit doet de leerling individueel bij een regulier bedrijf.

Bij aanvang van de stage worden afspraken gemaakt over de doelstelling van de stage en de opdrachten die de leerling gaat uitvoeren.

5.6 Praktijkvakken Praktijkstroom

De opbouw van de praktijkvakken is als volgt:

Afbeelding 3: Opbouw praktijkvakken Praktijkstroom

	1C	2C	3C	4C	5C	6C
	Onderbouw 12 – 14 jaar		Middenbouw 15 jaar	Bovenbouw 16 – 18 jaar		
Praktijkvorming	Praktijklessen		Branche gerichte cursussen			
	Techniek Koken Informatica Zedemo	Groen Verzorging Informatica	Koken	Balie Schoonmaak	VCA Groen	Naar behoefte
	Leerwerkplekken		LOL	Zelfstandig externe stage		

In verschillende tabellen (gezamenlijk tabel 5 genaamd) worden de diverse praktijkvormen toegelicht.

Tabel 5: Verdere uitwerking voorbereiding op arbeid

Tabel 5.1 Praktijklessen

Praktijklessen

Doelstelling	- Vergroten van de zelfredzaamheid - Oriëntatie op verschillende werksoorten/branches
Omvang	- In beeld brengen van het arbeidsvermogen en leergebied overstijgende aspecten - Leerjaar 1 – 2: 6 lesuren * per week (235 lesuren per jaar = 196 klokuren per jaar) - Leerjaar 3 – 6: geen praktijklessen
Kerdoelen	- Mens, natuur en techniek - Mens en maatschappij - Voorbereiding op arbeid/dagbesteding - Leergebied overstijgend
Inhoud	- Bekend bij het ACL
Streefniveaus	- VOA en LGO: Score op de normindicatoren: 85% score op streefniveau 3 ** Score op de overige indicatoren: 70% score op streefniveau 3 - Oriëntatie: Geen score op beroepsoriëntatie

* Een lesuur duurt 50 minuten

** Toelichting in hoofdstuk 6 § 4.

Tabel 5.2 Leerwerkplekken

Leerwerkplekken

Doelstelling	- Vergroten van het arbeidsvermogen en leergebied overstijgende aspecten - Oriëntatie op verschillende werksoorten/branches
Omvang	- Leerjaar 1: 1 lesuur per week (39 lesuren per jaar = 33 klokuren per jaar) Leerjaar 2: 2 lesuren per week (78 lesuren per jaar = 65 klokuren per jaar) Leerjaar 3: 1 lesuur per week (39 lesuren per jaar = 33 klokuren per jaar) - Leerjaar 4 – 6: geen LWP
Kerdoelen	- Voorbereiding op arbeid/dagbesteding - Leergebied overstijgend
Inhoud	- Bekend bij het ACL
Streefniveaus	- VOA en LGO: Score op de normindicatoren: 85% score op streefniveau 3 Score op de overige indicatoren: 70% score op streefniveau 3 - Oriëntatie: Geen score op beroepsoriëntatie

Tabel 5.3 *Lessen op locatie*

Lessen op locatie

Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Het vergroten van het arbeidsvermogen en leergebied overstijgende aspecten. - Oriëntatie op verschillende werksoorten/branches - Het verwerven van werknemersvaardigheden en redzaamheid binnen een arbeidsorganisatie - Het verwerven van vakvaardigheden
Omvang	<ul style="list-style-type: none"> - Leerjaar 1 – 2: geen LOL - Leerjaar 3: 4 lessen per week (157 lessen per jaar = 131 klokuren per jaar) - Leerjaar 4 – 6: geen LOL
Kerdoelen	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiding op arbeid - Leergebied overstijgend
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> - Bekend bij het ACL
Streefniveaus	<ul style="list-style-type: none"> - VOA en LGO: Score op de normindicatoren: 85% score op streefniveau 3 Score op de overige indicatoren: 70% score op streefniveau 3 - Oriëntatie: Score indicatoren beroepsoriëntatie per uitgevoerde stage

Tabel 5.4 *Zelfstandig externe stages*

Zelfstandig externe stages

Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Het vergroten van het arbeidsvermogen en leergebied overstijgende aspecten. - Oriëntatie op verschillende werksoorten/branches - Het verwerven van werknemersvaardigheden en redzaamheid binnen een arbeidsorganisatie - Het verwerven van vakvaardigheden
Omvang	<ul style="list-style-type: none"> - Leerjaar 1 – 3: geen stages - Leerjaar 4: 14 lessen per week (549 lessen per jaar = 458 klokuren per jaar) - Leerjaar 5: 20 lessen per week (784 lessen per jaar = 654 klokuren per jaar) - Leerjaar 6: 27 lessen per week (1.059 lessen per jaar = 882 klokuren per jaar)
Kerdoelen	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiding op arbeid - Leergebied overstijgend
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> - Bekend bij het ACL
Streefniveaus	<ul style="list-style-type: none"> - VOA en LGO: Score op de normindicatoren: 85% score op streefniveau 3 Score op de overige indicatoren: 70% score op streefniveau 3 - Oriëntatie: Score indicatoren beroepsoriëntatie per uitgevoerde stage

Tabel 5.5 *Branche cursussen*

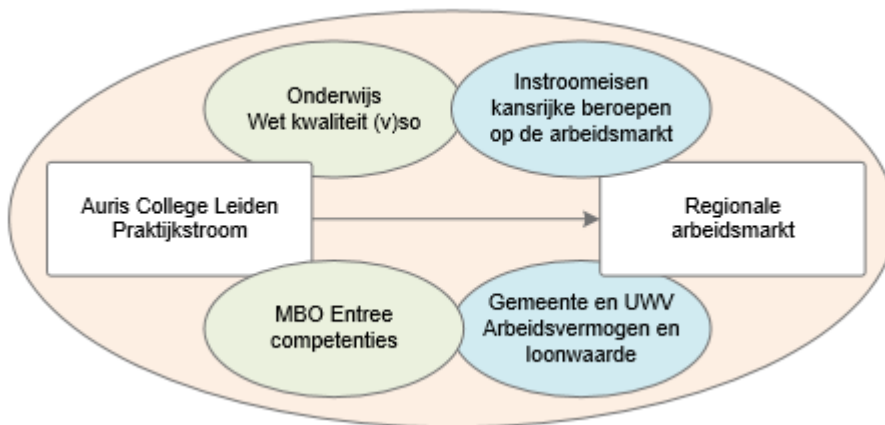
Branchegerichte cursussen

Doelstelling	<ul style="list-style-type: none"> - Het verwerven van vakvaardigheden - Het verwerven van een certificaat met civiel effect
Omvang	<ul style="list-style-type: none"> - Leerjaar 1 – 2: geen - Leerjaar 3: 3 lessen per week (118 lessen per jaar = 98 klokuren per jaar) - Leerjaar 4 – 6: 4 lessen per week i.p.v. andere lessen (157 lessen per jaar = 131 klokuren per jaar)
Kerdoelen	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiding op arbeid (beroepsvaardigheden)
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> - Collectief: Bekend bij het ACL - Individueel: Op basis van beroepsvoorkeur/individuele stageplek
Streefniveaus	<ul style="list-style-type: none"> - Certificering/diplomering cursus

6. Competentielij

Om antwoord te krijgen op de vraag welke vaardigheden de leerlingen dienen te bezitten om uit te stromen naar de vervolgopleiding, is er een competentielij ontwikkeld, genaamd 'Indico'. Indico staat voor indicatoren en competenties. De competenties zijn een set van 'kennis, vaardigheden en houding/gedrag'. De indicatoren maken de competenties meetbaar. Iedere competentie is opgebouwd uit meerdere indicatoren. De leerling wordt beoordeeld op de indicatoren zodat inzichtelijk wordt in welke mate de leerling de competenties beheerst. De Indico sluit aan bij kerndoelen 'Voorbereiding op arbeid' en de 'Leergebiedoverstijgende kerndoelen' (LGO). De Indico sluit eveneens aan op het mbo-kwalificatiedossier op niveau 1 (entreeopleiding) en het begrippenkader zoals dat gehanteerd wordt in de Participatiewet. De totale competentielij is gericht op de competenties van de reguliere arbeidsmarkt op en onder mbo-1 niveau. Zie afbeelding 4.

Afbeelding 4 Verbinding tussen de diverse 'werelden'

De competentielij Indico beschrijft wat een leerling moet kennen en kunnen om succesvol uit te kunnen stromen naar de uitstroombestemming. De ontwikkeling van de vaardigheden van alle leerlingen in de Praktijkstroom worden op basis van deze lijn gevolgd en vastgelegd. De Indico bestaat uit drie onderdelen:

- a) De **competenties** arbeidsvaardigheden om de algemene en vakspecifieke werknemersvaardigheden inzichtelijk te maken;
- b) Drie vragen met betrekking tot de **beroepsoriëntatie** om inzichtelijk te krijgen naar welk kansrijk beroep de voorkeur van de leerling uitgaat;
- c) De mate van **belastbaarheid** van de leerling om zicht te krijgen op de inzetbaarheid van de leerling binnen een arbeidsorganisatie.

De Indico beschrijft wat leerlingen moeten kennen en kunnen om uit te kunnen stromen naar de arbeidsmarkt. Zoals hierboven is beschreven, bestaat de leerlijn uit drie onderdelen. Deze drie onderdelen zijn de opbouw van dit hoofdstuk. De onderdelen zijn:

1. Competenties:
 - In § 6.1 worden de competenties beschreven. Om de competenties te meten zijn indicatoren per competentie benoemd;
 - In § 6.2 wordt beschreven in welke mate de leerling de indicatoren dient te beheersen;
 - In § 6.3 wordt onderscheid gemaakt tussen indicatoren en normindicatoren;
 - In § 6.4 worden de doorstroomcriteria beschreven op basis waarvan leerlingen in het profiel Arbeid doorstromen door het onderwijs;
2. Beroepsoriëntatie:
 - In § 6.5 wordt beschreven hoe de beroepsoriëntatie inzichtelijk wordt gemaakt;
3. Belastbaarheid:
 - In § 6.6 wordt beschreven hoe de mate van belastbaarheid inzichtelijk wordt gemaakt.

Het integratieve beeld op de drie onderdelen bepaalt uiteindelijk de uitstroombestemming van de leerling in het profiel Arbeid.

6.1 Competenties en indicatoren Praktijkstroom

Leerlingen die uitstromen naar de arbeidsmarkt vanuit het profiel Arbeid, functioneren op of onder assistentenniveau. Het MBO heeft voor het assistentenniveau de competenties beschreven die werknemers op assistentenniveau dienen te beheersen. De competenties zijn onderverdeeld in gedragsindicatoren. Deze indicatoren maken de competenties meetbaar. Aangezien de leerlingen van de Praktijkstroom uitstromen op of onder dit niveau, is gekozen voor de mbo-competenties. De gekozen indicatoren zeggen iets over het gedrag van de leerling in plaats van kennis. Het is namelijk voor toekomstige werkgevers meer van belang wat een leerling gedragsmatig kan en welke houding hij of zij heeft, dan kennis gezien het uitstroomniveau van de leerlingen in dit profiel.

Bijkomend voordeel van de mbo-competenties is dat de kerndoelen Voorbereiding op arbeid (VOA) ook voor een belangrijk deel bestaan uit de mbo-competenties. Naast de kerndoelen VOA hebben de competenties ook een relatie met de leergebiedoverstijgende kerndoelen (LGO). Daar gaat het onder andere over het leren uitvoeren van taken, het sociaal functioneren en het toekomstperspectief. Deze vaardigheden zijn cruciaal binnen goed werknemerschap.

In tabel 6 is weergegeven welke competenties in de Competentielijst Indico zijn opgenomen en aan welk kerndoel de competenties zijn gekoppeld.

De Indico is vertaald naar een competentielijst. De lijst is het meet- en volginstrument van de competentielijst. De Indico kent vier thema's waarover de competenties verdeeld zijn. Dit zijn competenties die iets zeggen over de thema's 'persoonlijkheid', de 'arbeidsvaardigheden', het 'sociaal functioneren' en de 'leervaardigheden'. Daarnaast wordt er aan het eind van de lijst de voorkeur van de leerling voor een beroep in kaart gebracht door middel van drie vragen (zie § 6.5). Tot slot wordt de belastbaarheid in beeld gebracht. Hier gaat het om de inzetbaarheid van de leerling (zie § 6.6).

Tabel 6 Competentielijst Indico en koppeling met de kerndoelen VOA en LGO

Competentielijst Indico		
Competenties en Indicatoren (grijs)	Kerndoelen VOA	Kerndoelen LGO
Persoonlijk		
Omgaan met veranderingen en aanpassen	9) Omgaan met veranderingen en aanpassen	5) Redzaam en weerbaar gedragen 8) Omgaan met eigen gevoelens en wensen
1	Je kunt omgaan met veranderingen	
2	Je kunt goed omgaan met verschillende mensen en manieren van begeleiding	
Met druk en tegenslag omgaan	10) Met druk en tegenslag omgaan	5) Redzaam en weerbaar gedragen 8) Omgaan met eigen gevoelens en wensen
1	Je presteert onder verhoogde werkdruk	
2	Je presteert onder verhoogde sociale druk	
3	Je gaat op gepaste wijze om met kritiek	
Gedrevenheid en ambitie tonen	10) Met druk en tegenslag omgaan	
1	Je toont inzet en energie	
2	Je toont doorzettingsvermogen	
Omgaan met eigen gevoelens	3) Samenwerken en overleggen 11) Ontwikkelen beroepsvaardigheden	8) Omgaan met eigen gevoelens en wensen
1	Je kunt werk en privé goed scheiden	
2	Je komt voor jezelf op	

Ontwikkelen toekomstperspectief	1) Verkennen werkvelden en beroepen	10) Zicht krijgen op eigen voorkeuren 11) Toekomstkeuzes maken
1	Je weet wat je wel en niet kunt	
Arbeid		
Vakdeskundigheid toepassen	7) Kwaliteit leveren 11) Ontwikkelen beroepsvaardigheden	6) Doelgericht en planmatig taken uitvoeren
1	Je gebruikt voor het werk nodige kennis en vaardigheden	
2	Je signaleert problemen en meldt het	
Middelen en materialen inzetten	5) Middelen en materialen inzetten	6) Doelgericht en planmatig taken uitvoeren
1	Je gebruikt de middelen en materialen op de juiste manier	
2	Je gaat zuinig om met de middelen en materialen	
Plannen en organiseren	6) Plannen en organiseren	6) Doelgericht en planmatig taken uitvoeren
1	Je bepaalt de werkvolgorde	
2	Je bewaakt het tempo	
Op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten	7) Kwaliteit leveren	
1	Je werkt volgens wensen van een ander (klant)	
Kwaliteit leveren	7) Kwaliteit leveren	
1	Je werkt nauwkeurig	
2	Je werkt geconcentreerd	
3	Je levert kwaliteit volgens de afspraak	
Instructies en procedures opvolgen	4) Instructies en procedures opvolgen	6) Doelgericht en planmatig taken uitvoeren
1	Je volgt instructies op	
2	Je werkt volgens de procedures	
3	Je komt op tijd	
4	Je laat de werkplek veilig en schoon achter	
Sociaal		
Aandacht en begrip tonen	3) Samenwerken en overleggen	7) Samenwerken 9) Respectvol omgaan met anderen
1	Je toont belangstelling en begrip	
2	Je ondersteunt anderen	
Samenwerken en overleggen	3) Samenwerken en overleggen	7) Samenwerken
1	Je stemt werkwijze en taakverdeling af	
2	Je past je indien nodig aan de groep aan	
Ethisch en integer handelen	8) Ethisch en integer handelen	9) Respectvol omgaan met anderen
1	Je handelt eerlijk en oprecht	
2	Je respecteert verschillen tussen mensen	
Presenteren en communiceren	8) Ethisch en integer handelen 11) Ontwikkelen beroepsvaardigheden	4) Eigen mening vormen en respectvol omgaan met andere meningen 9) Respectvol omgaan met anderen
1	Je bent schoon en verzorgd	
2	Je toont passend verbaal gedrag op de werkplek	
3	Je toont passend non-verbaal gedrag op de werkplek	
Onderzoeken en leren		
Onderzoeken	4) Instructies en procedures opvolgen	2) Doelgericht en planmatig leren 3) Informatie zoeken en beoordelen

1	Je stelt (hulp)vragen		
Leren	11) Ontwikkelen beroepsvaardigheden	1) Open en flexibele houding ontwikkelen 2) Doelgericht en planmatig leren	
1	Je reflecteert op je eigen werk		
2	Je leert van fouten en successen		
Beroepenoriëntatie	1) Verkennen werkvelden en beroepen	10) Zicht krijgen op eigen voorkeuren 11) Toekomstkeuzes maken	
1	Je vindt de werkzaamheden leuk om te doen		
2	Je wilt de uitgevoerde werkzaamheden vaker doen		
3	Je wilt van de werkzaamheden je beroep maken		

6.2 Beheersing en context binnen het profiel Arbeid

De bovenstaande competenties dienen de leerlingen die uitstromen te beheersen. De vraag is echter op welk moment en in welke mate zij dit dienen te beheersen. Er zijn meerdere mogelijke manieren om het beheersingsniveau vast te stellen. Onderstaand de drie meest voorkomende schalen:

1. De frequentie waarmee het gewenste gedrag gezien wordt (nooit, soms, vaak, altijd);
2. De mate van beheersing (onvoldoende, matig, voldoende, goed);
3. De mate van zelfstandigheid (niet, met intensieve ondersteuning, met ondersteuning op afstand, zelfstandig).

De werkgever is, als onderdeel van de productiviteit van een (potentiële) werknemer, vooral geïnteresseerd in de ondersteuningsbehoefte. Ook binnen het begrippenkader van de bepaling van de loonwaarde speelt de zelfstandigheid/ondersteuningsbehoefte een belangrijke rol (hierover verderop in deze paragraaf meer). Het ACL heeft daarom gekozen voor de schaal van zelfstandigheid. De 4 niveaus van zelfstandigheid waarmee de Praktijkstroom werkt zijn:

- Niveau 1: De leerling laat het gewenste gedrag niet zien, ook niet met intensieve ondersteuning;
- Niveau 2: De leerling kan het gewenste gedrag alleen laten zien met intensieve ondersteuning;
- Niveau 3: De leerling kan het gewenste gedrag laten zien wanneer er hulp op afstand is;
- Niveau 4: De leerling laat het gewenste gedrag zelfstandig zien.

Aangezien de leerlingen op of onder assistentenniveau uitstromen, is niveau 3 het gewenste niveau en daarmee het streefniveau. Wanneer leerlingen kunnen werken met ondersteuning op afstand, dan functioneren zij op het streefniveau. De mate van zelfstandigheid is echter context afhankelijk. Zelfstandig werken in een klassensituatie tijdens een praktijkles, is anders dan het zelfstandig werken op een zelfstandige externe stage. Per praktijkvorm is om die reden beschreven wat de ondersteuningsbehoefte is. Dit staat beschreven in tabel 7.

Ook binnen het begrippenkader van de bepaling van de loonwaarde speelt de zelfstandigheid/ondersteuningsbehoefte een belangrijke rol. De Arbeidsmarktregio Holland Rijnland waartoe Leiden behoort, laat de loonwaarde vaststellen door het UWV met behulp van het 'UWV' loonwaarde instrument. De wetgever heeft acht uitgangspunten opgesteld met betrekking tot het vaststellen van de loonwaarde ongeacht het instrument (zie bijlage 6). De loonwaarde is de productiviteit (in tempo en kwaliteit) keer de inzetbaarheid (de ondersteuningsbehoefte).

De Indico sluit aan bij de bestanddelen waarop wordt gemeten, namelijk 'tempo, kwaliteit en inzetbaarheid'. Het UWV instrument maakt geen gebruik van competenties. De koppeling tussen de Indico en het UWV loonwaarde instrument staat in tabel 8.

Tabel 7 Niveauiduiding per praktijkvorm binnen de Praktijkstroom

Competentielijn Indico				
De leerling kan het....	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
	Onvoldoende	Onder verwachting	Streefniveau	Boven verwachting
Praktijkvorm	Niet met intensieve ondersteuning	Met intensieve ondersteuning	Met ondersteuning op afstand	Zelfstandig
Praktijklessen	Niet	Individuele begeleiding	Begeleiding in directe omgeving	Begeleiding voorafgaand en na afloop opdracht
Leerwerkplekken	Niet	Individuele begeleiding	Begeleiding in directe omgeving	Begeleiding voorafgaand en na afloop opdracht
Lessen op locatie	Niet	Individuele begeleiding van de begeleider	Begeleiding van de begeleider in directe omgeving	Begeleiding van de begeleider voorafgaand en na afloop opdracht
Zelfstandig externe stage	Niet	Individuele begeleiding van het stagebedrijf	Begeleiding stagebedrijf in directe omgeving	Begeleiding stagebedrijf regulier

Tabel 8 Koppeling Competentielijn Indico en het UWV instrument

Competentielijn Indico	Bestanddelen UWV Loonwaarde instrument
Persoonlijk	
Omgaan met veranderingen en aanpassen	Inzetbaarheid
Met druk en tegenslag omgaan	Inzetbaarheid
Gedrevenheid en ambitie tonen	Tempo en inzetbaarheid
Omgaan met je eigen gevoelens	Inzetbaarheid
Ontwikkelen toekomstperspectief	
Arbeid	
Vakdeskundigheid toepassen	Kwaliteit
Materialen en middelen inzetten	Inzetbaarheid
Plannen en organiseren	Tempo
Op de behoefte en verwachtingen van de 'klant' richten	Kwaliteit
Kwaliteit leveren	Kwaliteit
Instructies en procedures opvolgen	Inzetbaarheid
Sociaal	
Aandacht en begrip tonen	
Samenwerken en overleggen	Inzetbaarheid
Ethisch en integer handelen	Inzetbaarheid
Presenteren en communiceren	Inzetbaarheid
Onderzoeken en leren	
Onderzoeken	Inzetbaarheid
Leren	Inzetbaarheid

6.3 (Norm)indicatoren per praktijkvorm

Zoals beschreven dienen leerlingen te voldoen aan de (gedrags)indicatoren zoals die beschreven staan in de Indico. Het streefniveau van de mate van beheersing is 'Met ondersteuning op afstand'. Echter, niet alle indicatoren zijn in iedere praktijkvorm relevant. In tabel 9 is per praktijkvorm beschreven welke indicatoren de

leerling zou moeten beheersen door middel van een X aangeduid. Een aantal indicatoren zijn normindicatoren. Deze normindicatoren zijn belangrijker dan de andere indicatoren. Deze normindicatoren dient de leerling in ieder geval op niveau 3 (met ondersteuning op afstand) voor 85% te beheersen. Dit is de voorwaarde voor doorstroom naar de volgende praktijkvorm. Dit wordt in § 6.4 toegelicht. Deze normindicatoren zijn cursief geschreven en licht rood gearceerd. De afkortingen die in tabel 9 gebruikt zijn:

- PL: Praktijklessen
- LWP: Leerwerkplekken
- LOL: Lessen op locatie
- Stage: Stage

Tabel 9 Competenties voorbereiding op arbeid per praktijkvorm

Indico - Competenties en Indicatoren		Praktijkvorm			
Persoonlijk		PL	LWP	LOL	Stage
Omgaan met veranderingen en aanpassen					
1	<i>Je kunt omgaan met veranderingen</i>	X	X	X	X
2	Je kunt goed omgaan met verschillende mensen en manieren van begeleiding	X	X	X	X
Met druk en tegenslag omgaan					
1	Je presteert onder verhoogde werkdruk		X	X	X
2	Je presteert onder verhoogde sociale druk		X	X	X
3	Je gaat op gepaste wijze om met kritiek	X	X	X	X
Gedrevenheid en ambitie tonen					
1	Je toont inzet en energie	X	X	X	X
2	<i>Je toont doorzettingsvermogen</i>	X	X	X	X
Omgaan met eigen gevoelens					
1	Je kunt werk en privé goed scheiden				X
2	Je komt voor jezelf op	X	X	X	X
Ontwikkelen toekomstperspectief					
1	Je weet wat je wel en niet kunt			X	X
Arbeid		PL	LWP	LOL	Stage
Vakdeskundigheid toepassen					
1	Je gebruikt voor het werk nodige kennis en vaardigheden		X	X	X
2	Je signaleert problemen en meldt het		X	X	X
Middelen en materialen inzetten					
1	Je gebruikt de middelen en materialen op de juiste manier	X	X	X	X
2	Je gaat zuinig om met de middelen en materialen	X	X	X	X
3	Je ruimt de middelen en materialen op	X	X	X	X
Plannen en organiseren					
1	Je bepaalt de werkvolgorde			X	X
2	Je bewaakt het tempo	X	X	X	X
Op de behoeften en verwachtingen van de "klant" richten					
1	Je werkt volgens wensen van een ander (klant)			X	X
Kwaliteit leveren					
1	Je werkt nauwkeurig	X	X	X	X
2	Je werkt geconcentreerd	X	X	X	X
3	Je levert kwaliteit volgens de afspraak		X	X	X
Instructies en procedures opvolgen					
1	<i>Je volgt instructies op</i>	X	X	X	X
2	<i>Je werkt volgens de procedures</i>			X	X
3	<i>Je komt op tijd</i>	X	X	X	X

4	Je laat de werkplek veilig en schoon achter		X	X	X
Sociaal		PL	LWP	LOL	Stage
Aandacht en begrip tonen					
1	Je toont belangstelling en begrip	X	X	X	X
2	Je ondersteunt anderen	X	X	X	X
Samenwerken en overleggen					
1	Je stemt werkwijze en taakverdeling af	X	X	X	X
2	Je past je indien nodig aan de groep aan		X	X	X
Ethisch en integer handelen					
1	<i>Je handelt eerlijk en oprecht</i>	X	X	X	X
2	Je respecteert verschillen tussen mensen		X	X	X
Presenteren en communiceren					
1	Je brengt schoon en verzorgd	X	X	X	X
2	<i>Je toont gepast verbaal gedrag op de werkplek</i>	X	X	X	X
3	<i>Je toont gepast non-verbaal gedrag op de werkplek</i>	X	X	X	X
Onderzoeken en leren		PL	LWP	LOL	Stage
Onderzoeken					
1	<i>Je stelt (hulp)vragen</i>	X	X	X	X
Leren					
1	Je reflecteert op je eigen werk		X	X	X
2	Je leert van fouten en successen	X	X	X	X
Beroeporiëntatie		PL	LWP	LOL	Stage
1	Je vindt de werkzaamheden leuk om te doen	N.v.t.	N.v.t.		
2	Je wilt de uitgevoerde werkzaamheden vaker doen	N.v.t.	N.v.t.		
3	Je wilt van de werkzaamheden je beroep maken	N.v.t.	N.v.t.		

6.4 Doorstroomcriteria binnen het profiel Arbeid

In alle vormen van onderwijs zijn er criteria beschreven waaraan leerlingen dienen te voldoen om van het ene leerjaar over te gaan naar het volgende leerjaar. Voor het profiel Arbeid is dit echter niet bij wet beschreven. Om echter planmatig en opbrengstgericht te kunnen werken, zijn er (streef)doelen per leerjaar noodzakelijk. Op basis hiervan kan in beeld gebracht worden of de leerling zich ontwikkeld conform verwachting. De kerntaak van het profiel Arbeid is leerlingen voor te bereiden op de arbeidsmarkt. Theoretische kennis is erg belangrijk maar is voor een werkgever van minder belang dan de werknemersvaardigheden. Om door te stromen binnen het profiel Arbeid is beheersing van de arbeidsvaardigheden (Indico) doorslaggevend. Het Auris College Leiden gebruikt in het uitstroomprofiel Arbeid de volgende doorstroomcriteria:

- 85% beheersing van de normindicatoren per praktijkvorm op niveau 3;
- 70% beheersing van de overige indicatoren van de desbetreffende praktijkvorm.

In tabel 10 staan de doorstroomcriteria binnen het profiel Arbeid weergegeven.

Tabel 10 Doorstroomcriteria profiel Arbeid

Doorstroomcriteria profiel Arbeid	Aantallen	Beheersing in procenten	Beheersing in aantallen
Praktijklessen (PL)			
Totaalaantal indicatoren PL	23		
- Normindicatoren PL	8	85%	8
- Indicatoren PL	15	70%	11
Leerwerkplekken (LWP)			
Totaalaantal indicatoren LWP	32		
- Normindicatoren LWP	8	85%	8
- Indicatoren LWP	24	70%	17
Lessen op Locatie (LoL)			
Totaalaantal indicatoren LoL	36		
- Normindicatoren LoL	9	85%	9
- Indicatoren LoL	27	70%	19
Zelfstandig externe stage (ZES)			
Totaalaantal indicatoren ZES	37		
- Normindicatoren ZES	9	85%	9
- Indicatoren ZES	28	70%	20

6.5 Beroepsoriëntatie en loopbaansturing

Een onderdeel van de voorbereiding op arbeid is de oriëntatie op de arbeidsmarkt. Waar § 6.1 tot en met 6.4 zich op het deel 'Competenties' van de Competentielijst Indico richt, gaat deze paragraaf in op het tweede deel van de lijst, namelijk de 'Beroepsoriëntatie'. Het doel van de beroepsoriëntatie is om de leerling een beeld te geven van de arbeidsmarkt en welke beroepen aansluiten bij zijn/haar eigen wensen en mogelijkheden. Bij veel leerlingen én ouders bestaat er een kloof tussen het wensberoep (het beroep waarvan je droomt) van de leerling en het kansberoep (het beroep wat geschikt is voor de leerling en waarin vacatures zijn). Gedurende de mentorgesprekken en de oudergesprekken zal dit al in de eerste klas besproken worden om de loopbaan en de verwachtingen te sturen. Tijdens de onderzoeken van de Commissie voor de Begeleiding wordt dit eveneens behandeld.

Om de leerlingen te laten oriënteren op de arbeidsmarkt en mogelijke beroepen, selecteert de Praktijkstroom bedrijven die een kansrijk beroep aanbieden. Daar vinden de stages plaats. Alle leerlingen nemen hieraan deel, ongeacht of zij al een bepaald beroepsbeeld of een voorkeursberoep hebben. Naast deze oriëntatie in het bedrijf, maakt het ACL de voorkeur inzichtelijk door middel van twee beroepeninteressesettesten: De ALBERT-J/M (Alphense Beroepen Test voor LBO/IBO voor Jongens en Meisjes) en de KIT (Korte Interesse Test). Naast de beide testen, beantwoordt de leerling na afloop van de stagevormen Lessen op locatie (LoL) en de Zelfstandig externe stage (ZES) drie vragen. Aangezien de praktijklessen (PL) en de leerwerkplaatsen (LWP) geen afspiegeling zijn van een kansrijk beroep, maar gericht zijn op het verkrijgen van algemene werknemersvaardigheden, worden de drie vragen na afloop van deze praktijkvormen niet gevraagd. De drie vragen zijn:

1. Je vindt de werkzaamheden leuk om te doen;
2. Je wilt de uitgevoerde werkzaamheden vaker doen;
3. Je wilt van de werkzaamheden je beroep maken.

De beoordeling vindt plaats op de schaal van welbevinden (in een toelichting legt de leerling de keuzes uit):

- Niveau 1: De leerling vindt geen van de werkzaamheden leuk om te doen;
- Niveau 2: De leerling vindt een klein deel (<50%) van de werkzaamheden leuk om te doen;
- Niveau 3: De leerling vindt de meeste werkzaamheden (>50%) leuk om te doen;
- Niveau 4: De leerling vindt alle werkzaamheden leuk om te doen.

Tabel 11 Beroepsoriëntatie

Beroeporiëntatie				
Oriëntatie op werkzaamheden	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4
Vraag 1 Je vindt de werkzaamheden leuk om te doen	Nee	Enkele (< 50%)	Meerdere (>50%)	Ja
Vraag 2 Je wilt de uitgevoerde werkzaamheden vaker doen				
Vraag 3 Je wilt van de werkzaamheden je beroep maken				

6.6 Belastbaarheid

Deze paragraaf gaat in op het derde onderdeel van de Indico, de belastbaarheid. Uit het competentie gedeelte blijkt of en in welke mate de leerling de algemene en of specifieke werknemersvaardigheden beheerst. Door middel van de beroepsoriëntatie blijkt de voorkeur van de leerling voor een bepaalde branche of een specifiek beroep. Het laatste onderdeel van de Indico gaat in op de vraag of de leerling inzetbaar is binnen de gewenste branche. Een leerling kan wel de benodigde competenties bezitten en een bepaald beroep willen, als hij of zij fysiek niet de benodigde conditie of gesteldheid heeft, wordt het alsnog erg moeilijk om inzetbaar te zijn. Dit is eveneens een onderdeel van de loonwaarde die vastgesteld wordt op een werkplek met behulp van het UWV loonwaarde instrument (item 'inzetbaarheid'). Om vroegtijdig hierop voor te sorteren om zodoende niet voor verrassingen te komen te staan, brengt de school dit in beeld. Zoals in paragraaf 3.2.2 staat beschreven zijn de doorstroomcriteria binnen het profiel Vervolgonderwijs helder omschreven. De Commissie voor de Begeleiding (CvB) onderzoekt jaarlijks of leerlingen door mogen stromen (zie schema 1). Voor het profiel Arbeid geldt voornamelijk de arbeidsvaardigheden. Door middel van de Indico maakt de school dit inzichtelijk.

Zowel de vraag of een leerling kan werken (arbeidsvermogen), als de hoogte van de loonwaarde hebben te maken met de belastbaarheid van de leerling. Bij de bepaling of een leerling in aanmerking komt voor ondersteunende voorzieningen vanuit de gemeente wordt naar belastbaarheid gekeken. Om deze reden kijkt de school ook naar de belastbaarheid van de leerling en zijn verschillende indicatoren in de Indico opgenomen. De belastbaarheid binnen de diverse stages heeft een voorspellende waarde voor de belastbaarheid/inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.

Bij de indicatoren 'belastbaarheid' wordt, net als in het 'Schattingsbesluit Arbeidsongeschiktheidswetten' en het 'Besluit Loonkostensubsidie Participatiewet'⁸, als aaneengesloten tijdseenheid een periode van 1 of 2 uur genoemd. De indicatoren met betrekking tot de belastbaarheid van de leerling zoals de Praktijkstroom van het ACL die gebruikt, zijn in de tabel 12 weergegeven. De beoordeling is met 'ja', 'nee' of 'niet van toepassing'.

Tabel 12 Belastbaarheid

Belastbaarheid		
Je kunt:	2 uur achter elkaar zittend werken	Ja / nee / n.v.t.
	2 uur achter elkaar lopend werken	Ja / nee / n.v.t.
	2 uur achter elkaar staand werken	Ja / nee / n.v.t.
	2 uur achter elkaar doorwerken (conditie)	Ja / nee / n.v.t.
	2 uur lang repeterende werkzaamheden uitvoeren	Ja / nee / n.v.t.
	6 keer per uur hurken en/of knielen	Ja / nee / n.v.t.
	boven schouderhoogte werken	Ja / nee / n.v.t.
	6 keer per uur buigen (i.v.m. rugklachten)	Ja / nee / n.v.t.
	6 keer per uur kracht zetten (tillen, duwen, trekken)	Ja / nee / n.v.t.
	2 uur achter elkaar met computer en/of muis werken	Ja / nee / n.v.t.
	1 uur achter elkaar geconcentreerd werken	Ja / nee / n.v.t.
	kan gesproken taal en meldingen verstaan of horen	Ja / nee / n.v.t.
	opdrachten begrijpen (verwerkingssnelheid van het geheugen)	Ja / nee / n.v.t.
	opdrachten onthouden (geheugen)	Ja / nee / n.v.t.

⁸ Bron: http://wetten.overheid.nl/BWBR0035631/geldigheidsdatum_16-09-2015. Datum van raadplegen 16-09-2015.

Je hebt aanpassingen nodig vanwege beperkte belastbaarheid op het gebied van:	
instructie	Ja / nee / n.v.t.
werkproces	Ja / nee / n.v.t.
sociaal	Ja / nee / n.v.t.
pauzes	Ja / nee / n.v.t.
Toelichting:	

7. Procedure

7.1 Frequenties en beoordelaars

De competentielijst Indico wordt op vaste momenten in het jaar ingevuld. Dit gebeurt minimaal twee keer per jaar en maximaal vier keer per jaar. Dit is afhankelijk van de stagevorm. De beoordeling wordt gegeven over een periode en is niet gekoppeld aan een bepaalde opdracht. De school is geïnteresseerd in het integratieve beeld van de leerling in de praktijk en wil dit niet laten hangen van één moment waarop de leerling moet presteren. De beoordeling vindt plaats door diverse personen. Dit is afhankelijk van de stagevorm.

Doordat meerdere personen de leerling beoordelen op de arbeidsvaardigheden ontstaat een intersubjectief beeld van de mate van beheersing. De beoordelingen zijn enerzijds voor de leerling en de school een beoordeling van de mate van beheersing van de arbeidscompetenties, anderzijds is dit voor de leerling een feedback instrument. De weging van de beoordeling verschilt per beoordelaar. Vooral de mening van het stagebedrijf weegt zwaar; zij bepaalt uiteindelijk of de leerling een arbeidscontract krijgt of niet. De mening van de leerling wordt wel meegenomen in de bespreking, maar het oordeel ligt bij het stagebedrijf en in mindere mate bij de stagebegeleider van school. De beoordeling van de leerling wordt uitsluitend als input gebruikt voor de stage-/mentorgesprekken en speelt bij de eindbeoordeling geen rol. In tabel 13 is dit weergegeven. De beoordeling tijdens de zelfstandige stages wordt uitsluitend gedaan door het stagebedrijf aangezien zij de leerling dagelijks begeleiden en meemaken, de stagebegeleider van de school ziet de leerling periodiek.

Tabel 13 Frequentie van beoordelen, de beoordelaars en de weging

Beoordeling competenties arbeidsvaardigheden m.b.v. Indico			
Praktijkvorm	Frequentie	Beoordelaar	Weging
Praktijklessen	2 x per jaar Januari en juni	Begeleider per vak Leerling	Begeleider 100% Leerling 0%
LWP	2 x per jaar Januari en juni	Begeleider per vak Leerling	Begeleider 100% Leerling 0%
LOL	4 x per jaar Oktober of november, januari, april en juni	Praktijkbegeleider collega-school Stagebegeleider school Leerling	Collega-school 75% Stagebegeleider 25% Leerling 0%
Stage	2 x per jaar Januari en juni	Stagegever bedrijf Stagebegeleider school Leerling	Stagegever 75% Stagebegeleider 25% Leerling 0%

7.2 Invoering

Vanaf het schooljaar 2016 – 2017 werkt de Praktijkstroom van het ACL met de Indico. Tijdens dit schooljaar wordt de Indico geïmplementeerd, getest en wordt de werking geëvalueerd. De lijst wordt op basis van deze bevindingen daar waar nodig aangepast.

8. Resultaten

8.1 Verwerking van de resultaten en doelen

Het kan voorkomen dat een leerling niet het streefniveau beheerst (niveau 3 – ondersteuning op afstand). Als dit het geval is bij een normindicator, dan is dat een probleem waardoor de leerling niet kan doorstromen naar de volgende praktijkvorm. Bij een (gemiddelde) score lager dan het streefniveau, krijgt de leerling extra ondersteuning. De leerkracht gaat dan met de leerling in gesprek en brengt de leerling in situaties waarin de leerling het gewenste gedrag of de gevraagde activiteit extra kan oefenen. Wanneer dit niet het gewenste effect heeft, blijft een leerling in zijn of haar huidige stadium. Als de leerling ook na extra ondersteuning geen vorderingen maakt, zal het niveau van uitstromen naar beneden bijgesteld worden. Wanneer de leerling onderwijs volgt gericht op werk (zie afbeelding 1), zal de leerling op basis van de achterblijvende score uitstromen naar beschut werk. Wanneer de leerling hierin al het onderwijs volgt en wanneer de resultaten hier ook achterblijven, zal de leerling afstromen naar het uitstroomprofiel Dagbesteding. Dit wordt niet door het ACL aangeboden.

De Praktijkstroom kiest ervoor om niet gestandaardiseerd lesmateriaal en handelingsadviezen in het digitale Ontwikkelingsperspectiefplan (DOPP) te koppelen aan een onvoldoende beheersing van een indicator. Het is de deskundigheid van de leerkracht en het team om de juiste middelen en materialen te selecteren.

Maximaal 3 van de (norm)indicatoren waarop de leerling lager dan niveau 3 scoort, vormen de persoonlijke doelen voor de volgende fase. Iedere leerling krijgt elke periode (van beoordeling tot beoordeling) 3 individuele doelen. Deze doelen zijn gekoppeld aan de indicatoren waarop de leerling onder verwachting scoort. Voor het stagebedrijf worden handelingsadviezen gegeven waarmee zij de leerling kunnen begeleiden. Van personeelsleden van de school wordt verwacht dat zij dit zelf kunnen. Wanneer een leerling onder het streefniveau blijft presteren ondanks extra instructie, oefening en begeleiding, zal de leerling niet naar een moeilijkere praktijkvorm doorstromen, maar blijft in zijn of haar huidige praktijkvorm. Dit zal afstromen tot gevolg hebben wanneer er geen verdere ontwikkeling plaatsvindt en de leerling onder de maat blijft presteren.

8.2 Relatie Indico met de SCOL

De school gebruikt de SCOL (Sociale competentie observatielijst) om de sociaal emotionele ontwikkeling en het ‘leren leren’ in kaart te brengen. De SCOL maakt de sociale competenties inzichtelijk. Er zit overlap in de competenties die gemeten worden op het gebied van de arbeidsvaardigheden door middel van het Indico instrument en de SCOL. Een competentie als bijvoorbeeld ‘samenwerken en overleggen’ komt zowel in de Indico als in de SCOL voor. De context waarbinnen de instrumenten worden ingezet, is verschillend. De SCOL is vooral gericht op het sociaal functioneren binnen de school en wordt in die context ingezet. De Indico wordt in de context van de praktijklessen en de stages ingezet om de opbrengsten te meten op het gebied van de arbeidsvaardigheden. Daarnaast verschilt de frequentie en de schaal waarop beoordeeld wordt. De arbeidsvaardigheden worden minimaal 2 keer per jaar afgenomen. Dat vindt in ieder geval plaats aan het einde van blok 2 (januari) en aan het einde van blok 4 (juni). De SCOL worden aan het einde van het leerjaar beoordeeld. Bij nieuwe leerlingen wordt in het eerste jaar dat de leerling op school is ook een nulmeting SCOL uitgevoerd om de beginsituatie vast te stellen. In tabel 14 staat context waarin de diverse instrumenten worden ingezet en in welke fase van het onderwijs dit plaatsvindt.

Tabel 14 SCOL en Competentielijst Indico

Inzet instrumenten			
	Afname setting/context	Onder- en middenbouw	Bovenbouw
SCOL	In de school, maar niet bij de PL, LWP, LoL en ZES	Ieder jaar 1 keer en bij instroom een nulmeting	Geen afname

Indico	Alleen tijdens de PL, LWP, LoL en ZES	Ieder jaar 2 – 4 keer, afhankelijk van de PL, LWP, LoL en ZES.	Ieder jaar 2 – 4 keer, afhankelijk van de ZES
---------------	---------------------------------------	--	---

Leerlingen in het profiel Arbeid worden voorbereid op de arbeidsmarkt. Daar tellen arbeidsvaardigheden en belastbaarheid zwaar. De Indico is om deze reden leidend ten opzichte van de SCOL aangezien de SCOL zich voornamelijk richt op sociaal functioneren in de setting van de school en het 'leren leren'. De SCOL wordt door de mentoren van school ingevuld en de leerling zelf. Beide testen worden niet door de praktijkbegeleider van de school en het stagebedrijf ingevuld.

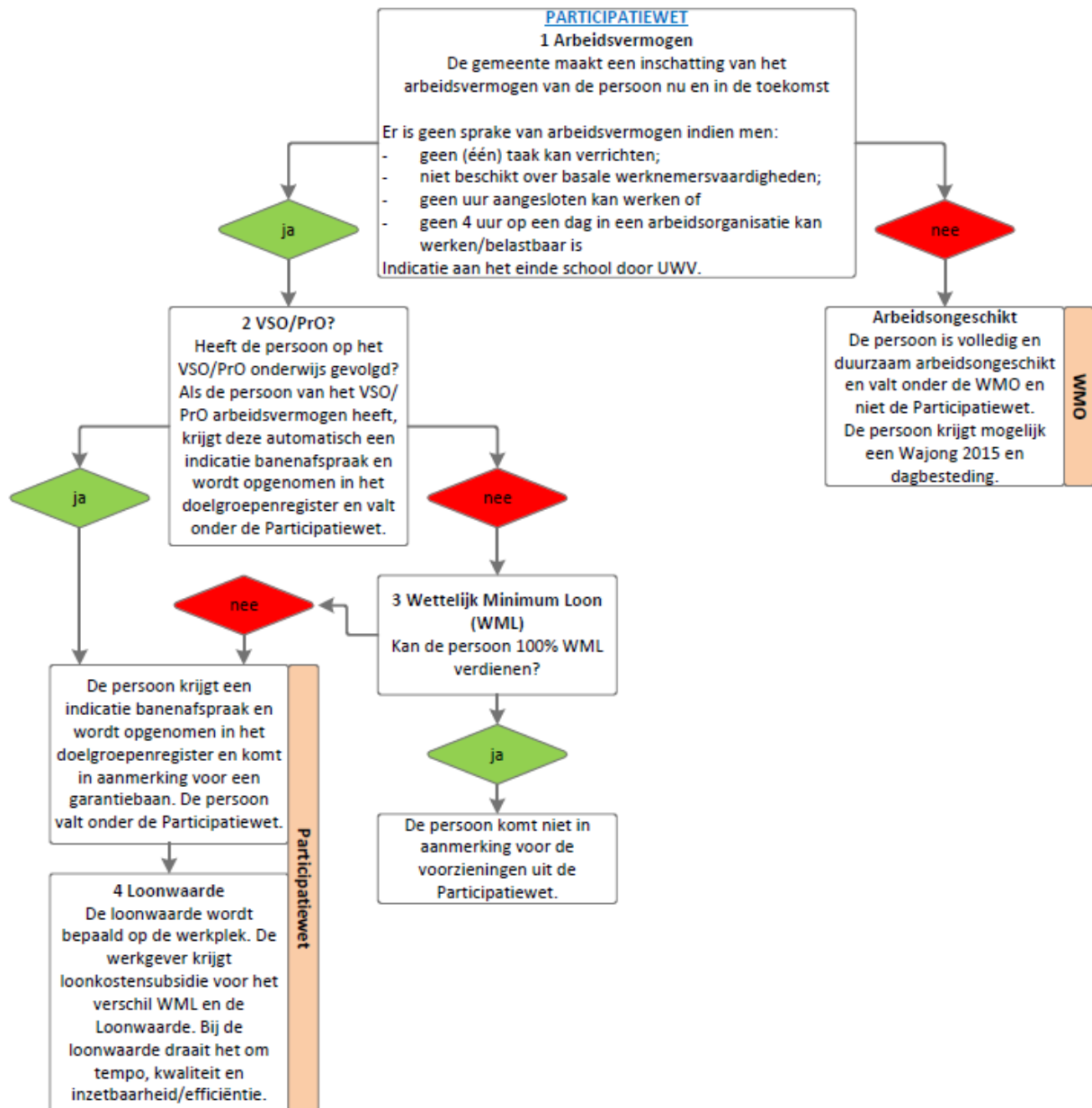
8.3 Relatie met het OPP

Het Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) beschrijft het uitstroomprofiel, de uitstroombestemming en de doelen die een leerling moet beheersen om uiteindelijk de uitstroombestemming te bereiken. De arbeidsvaardigheden zijn voor leerlingen in het profiel Arbeid bepalend. De eisen op de theoretische leergebieden zijn niet bepalend voor doorstroming naar de naastliggende fase en de daarbij behorende stagevormen en praktijk aanbod. Op het OPP worden onderstaande aspecten van de voorbereiding op arbeid weergegeven.

Tabel 15 Plaats van Voorbereiding op arbeid op het OPP

Voorbereiding op arbeid in het OPP		
Algemeen:	Arbeidsvaardigheden:	Score op de normindicatoren Score op de overige indicatoren
	Beroepsoriëntatie:	Score indicatoren per uitgevoerde sector
	Belastbaarheid:	Indicatoren met score 'Nee' en toelichting
Onderwijsaanbod:	Drie individuele leerdoelen (met score < 3)	
Integratief beeld:	Samenvatting en conclusie van de Arbeidsvaardigheden in combinatie met de voorkeur van de leerling en de belastbaarheid.	

Bijlagen
Bijlage 1 Participatiewet

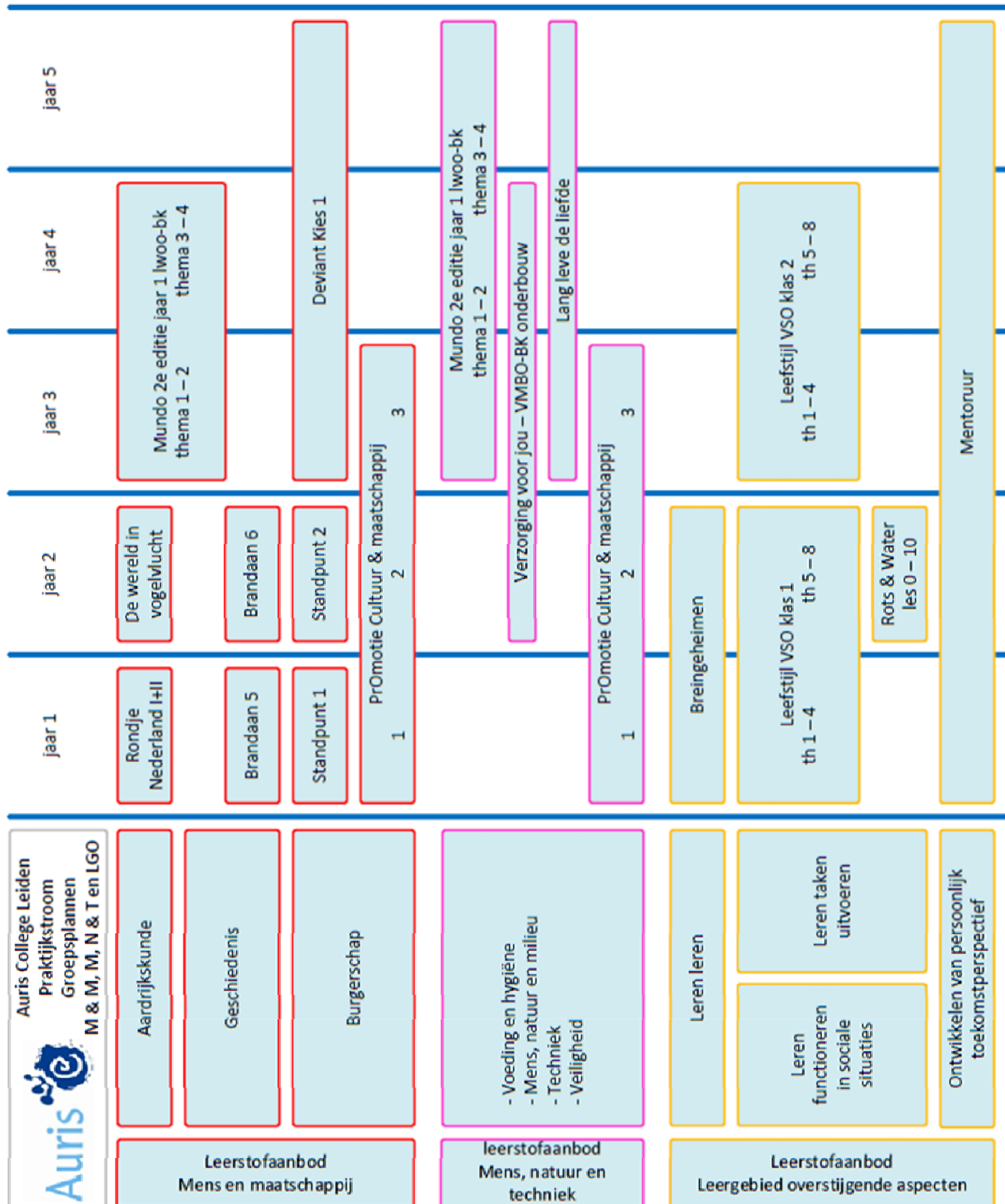

Kerndoelen Voorbereiding op Arbeid
Werkexploratie
1. De leerling verkent actief werkvelden en beroepen, bij voorkeur in de eigen regio.
Loopbaansturing
2. De leerling leert vaardigheden om werk te verwerven, te behouden en om van werk te veranderen.
Algemene competenties
3. De leerling leert samen te werken en te overleggen.
4. De leerling leert producties en procedures op te volgen.
5. De leerling leert bij arbeidsmatige taken de juiste middelen en materialen op een doelmatige en doelgerichte manier in te zetten.
6. De leerling leert de eigen beroepsmatige werkzaamheden te plannen en te organiseren.
7. De leerling leert kwaliteit te leveren in arbeidsmatige situaties.
8. De leerling leert ethisch en integer te handelen in beroepssituaties.
9. De leerling leert om te gaan met veranderen en zich aan te passen.
10. De leerling leert met druk en tegenslag omgaan.
Beroepsvaardigheden
11. De leerling ontwikkelt specifieke beroepsvaardigheden die passen bij de eigen keuzes, mogelijkheden en beperkingen. Afhankelijk van het gekozen beroep kan dat een combinatie zijn van vakspecifieke fysieke, manuele en/of mentale vaardigheden, kwaliteiten of vermogens zijn.

Leergebiedoverstijgende kerndoelen
Leren leren
1. De leerling ontwikkelt een open en flexibele houding ten opzichte van de wereld om hem heen, mede in het kader van een leven lang leren.
2. De leerling leert doelgericht en planmatig te leren en daarbij strategieën te gebruiken.
3. De leerling leert verschillende soorten informatie te zoeken, te beoordelen en te gebruiken.
4. De leerling leert op basis van feiten een mening te vormen, deze adequaat te uiten en respectvol om te gaan met andere meningen.
Leren taken uitvoeren
5. De leerling leert zich redzaam en weerbaar te gedragen bij de uitvoering van dagelijkse activiteiten.
6. De leerling leert op doelgerichte, planmatige en methodische wijze taken en activiteiten uit te voeren.
7. De leerling leert samen te werken aan een taak of een activiteit.
Leren functioneren in sociale situaties
8. De leerling leert op adequate wijze om te gaan met eigen gevoelens en wensen.
9. De leerling leert respectvol en verantwoordelijk om te gaan met anderen.
Ontwikkelen persoonlijk ontwikkelingsperspectief
10. De leerling krijgt zicht op de eigen voorkeuren, interesses en toekomstwensen op het gebied van werken, wonen, vrije tijd en burgerschap.
11. De leerling leert afwegingen en keuzes te maken die leiden tot een passend persoonlijk toekomstperspectief, met realiseerbare mogelijkheden en kansen.

Kerdoelen Mens, natuur en techniek	
1.	De leerling leert over zorg en leert te zorgen voor een gezonde voeding, voor de woon- en leefomgeving en voor de persoonlijke verzorging en presentatie.
2.	De leerling leert over aspecten van hygiëne en leert hygiënisch te handelen in de school-, leef- en werkomgeving.
3.	De leerling leert hoofdzaken te begrijpen van bouw en functie van het menselijk lichaam en van de lichamelijke, seksuele en geestelijke ontwikkeling van mensen en leert te zorgen voor de eigen lichamelijke, seksuele en psychische gezondheid.
4.	De leerling leert veel voorkomende planten en dieren te onderscheiden en leert te zorgen voor planten en/of dieren.
5.	De leerling leert over aspecten van duurzaamheid en leert met zorg om te gaan met het milieu.
6.	De leerling leert aan de hand van toepassingen uit het dagelijks leven technische en natuurkundige principes te herkennen.
7.	De leerling leert technische toepassingen te herkennen en gebruiken, mede om de eigen redzaamheid te vergroten.
8.	De leerling leert eenvoudig technisch onderhoud uit te voeren.
9.	De leerling leert over veiligheidsaspecten en leert veilig te handelen op school, thuis en op de werkplek.

	jaar 1	jaar 2	jaar 3	jaar 4	jaar 5
 <p>Auris College Leiden Praktijkstroom Groepsplannen kernvakken</p>	<p>Deviant Via Vooraf thema 1 - 4</p>				
	<p>Deviant Via Vooraf thema 5 - 8</p>				
	<p>deel A</p>				
	<p>Deviant Via Vervolg deel B</p>				
	<p>deel B</p>				
	<p>Nieuwsbegrip Basis en XL</p>				
	<p>Ajodakt Woordenschat gr 4 - 7</p>				
	<p>Werken met gele woordkaarten / Met woorden in de weer</p>				
	<p>Nieuwsbegrip Woordenschat</p>				
	<p>Logopedie in groepsverband</p>				
<p>Presentaties</p>					
<p>Stillezen, krant lezen, boekverslag</p>					
<p>Kringgesprek n.a.v. actualiteit</p>					
<p>Kringgesprek n.a.v. stage</p>					
<p>Deviant Startrekenen</p>					
<p>Vooraf deel A</p>					
<p>Vooraf deel B</p>					
<p>Vervolg 1F deel A</p>					
<p>Vervolg 1F deel B</p>					
<p>Vervolg 1F deel B</p>					
<p>Nieuwsrekenen</p>					
<p>Tijd en geld</p>					
<p>Temperatuur en aflezen</p>					
<p>Verhoudingen</p>					
<p>Op jezelf</p>					
<p>Real English textbook 7</p>					
<p>Deviant Engels Vooraf Op weg naar A1</p>					
<p>Leerstofaanbod Nederlandse taal en communicatie</p>					
<p>Leerstofaanbod Rekenen en wiskunde</p>					
<p>Leerstofaanbod Engels</p>					
<p>Taal, lezen spreken, spelling</p>					
<p>Begrijpend lezen</p>					
<p>Woordenschat</p>					
<p>Logopedie</p>					
<p>Presenteren</p>					
<p>Lezen</p>					
<p>Spreken</p>					
<p>Getallen, verhoudingen, meten & meetkunde en verbanden</p>					
<p>Toegepast rekenen</p>					
<p>Praktisch rekenen met PROMOTIE</p>					
<p>Luisteren, lezen, spreken, schrijven en strategieën</p>					

Bijlage 5 Lessentabel

<i>Lesduur 50 min., schooljaar 39,22 weken</i>	1C	2C	3C	4C	5C	6C
Vakomschrijving	Lesuren	Lesuren	Lesuren	Lesuren	Lesuren	Lesuren
Nederlandse taal en communicatie	7,00	7,00	7,00	5,50	2,50	
Kringgesprek	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Nieuwsbegrip	2,00	2,00	2,00	2,00		
Woordenschat	0,50	0,50	0,50			
Nederlands 1F	2,00	2,00	2,00	1,00	1,00	
Studiemeter Nederlands	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	
Nederlands: groepslessen Logopedie	1,00	1,00	1,00	1,00		
Engels	1,00	1,00	1,00			
Rekenen/wiskunde	4,00	4,00	4,00	2,50	2,50	
Rekenen 1F	2,00	2,00	2,00	1,00	1,00	
Promotie rekenen	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Nieuwsrekenen	0,50	0,50	0,50			
Studiemeter Rekenen	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	
Mens & Maatschappij	2,50	2,50	2,00	1,00	1,00	
Cultuur en maatschappij	1,00	1,00	1,00			
Standpunt	1,00	1,00				
Kies			1,00	1,00	1,00	
Geschiedenis	0,50	0,50				
Mens, Natuur & Techniek	1,50	2,50	4,00	4,00	2,00	
Aardrijkskunde	0,50	0,50				
Verzorging		1,00	1,00	1,00		
Seksuele vorming			1,00	1,00	1,00	
Mundo			1,00	1,00		
Informatica J	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Culturele oriëntatie en creatieve expressie	3,00					
Muziek	1,00					
Crea	2,00					
Bewegen en sport	2,00	2,00	2,00	2,00	1,00	
Leergebiedoverstijgende aspecten (LGO)	3,00	4,00	3,00	1,00	1,00	
SoVa (Leefstijl)	1,00	1,00	1,00			
Mentoruur	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	
Breingeheimen	1,00	1,00	1,00			
Rots en water		1,00				
Vorbereiding op arbeid: Theoretisch				1,00	1,00	
Vorbereiding op arbeid: Praktijklessen	6,00	6,00				
Sector Horeca	3,00					
Sector Verzorging		3,00				
Sector Groen		3,00				
Sector Techniek	3,00					
Vorbereiding op arbeid:	1,00	2,00	8,00	14,00	20,00	31,00
ZeDeMo *	1,00					
Branche gerichte cursussen/MBO			3,00	4,00	4,00	4,00
Leerwerkplekken	1,00	2,00	1,00			

Lessen op Locatie			4,00			
Zelfstandig externe stage				14,00	20,00	27,00
Totaal lesuren per week	31,00	31,00	31,00	31,00	31,00	31,00
Totaal klokuren per week	25,83	25,83	25,83	25,83	25,83	25,83
Totaal klokuren per jaar	1.013	1.013	1.013	1.013	1.013	1.013

Bijlage 6 Uitgangspunten voor het vaststellen van de Loonwaarde

De wetgever heeft acht uitgangspunten opgesteld met betrekking tot het vaststellen van de loonwaarde.

1. De beoordeling vindt plaats op basis van de feitelijk uitgevoerde werkzaamheden van de werknemer op de werkplek;
2. Het vaststellen van de taken en het aandeel (percentage) van het totale takenpakket;
3. Het vaststellen van de normfunctie van een werknemer zonder beperking en het functieloon;
4. Het vaststellen van de normen voor de prestaties per taak in:
 - Tempo
 - Kwaliteit
 - Inzetbaarheid
5. Het vaststellen van de afzonderlijke prestaties van de betrokkene per taak
6. Het vaststellen van prestaties van de werknemer in tempo, kwaliteit en inzetbaarheid in vergelijking met de persoon zonderbeperking;
7. Vaststellen van de loonwaarde per taak;
8. Vaststellen van de totale loonwaarde als percentage van het functieloon.

Het bovenstaande wordt door de wetgever in de volgende formule weergegeven: $L = T * K * I * BT$

L = loonwaarde

T = tempo in % ten opzichte van de norm

K = kwaliteit in % ten opzichte van de norm

I = inzetbaarheid in % ten opzichte van de norm

BT = bijdrage van de taak aan het totale takenpakket.